24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6465 — 13 ԱՊՐԻԼ 1907 — ՈՒՐԲԱԹ — 13 ԲԷՊԻ-ԻԼԼ-ԷՎՎԷԼ 1325 — 26 AVRIL 1907 — 24me année № 6465

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ 80 Գրշ.
ԳԱՒԱՌԱՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Ֆրֆ.
ԹՂԹԱՒՏԱՐԻ ԾԱԽԵՔԸ ՄԵԲ ՎՐԱՑ
20 հատ 1 դրուշոց փող
1 մեծ. ֆ. հատուով կ'բնդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درعلیه ده غلطه · اره ولك غزته سی اداره خانه سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ՕՍՄ. ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐԸ

Որչափ որ եւրոպական կամ ամերիկեան երկիրները իրենց ձեռարուեստներով ու մեքենական ճարտարագործութիւններով ուժգնակի կը մրցին համաշխարհային շահաստաններու վրայ և մէկ քան զմէկ գերազանցել ջանալով՝ կ'աշխատին իրարու ձեռքէ խլել զանոնք, և ներածման նիւթերով ողողել, բայց բնութիւնը կարգ մը աշխարհներ օժտած է ընդոծին հարստութիւններով, որոնք միշտ պիտի կարենան իրենց ծոցս արդիւնաւորութեամբ անսպառ նիւթեր հայթայթել արտածող վաճառականութեան. հետեւապէս իրենց այդ յատկութեամբը առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւեն միշտ անտեսական կռուանին վրայ, զի ներածեալ վաճառքները կը փոխարինեն արտածութեան նիւթերով, որով երբեք չեն դադրիր բնական հարստութեանց կեդրոնավայր մը ըլլալէ։

Արդ, այս կարգի բնական հարստութիւններով օժտուած երկիրներուն մէջ առաջնակարգ տեղ մը ունի իրաւամբ Օսմ. Կայսրութեան ընդարձակ երկիրը, որուն նախնական նիւթեր արտածելու կարողութիւնը նախապատմական դարերէ ի վեր սկսած է ու անընդհատ տեւողութեամբ չարունակուելով ոչ մէկ ատեն դադրած կամ նուազած է։ Վասն զի բնական այնքան նպաստաւոր հանգամանքներ ու առաւելութիւններ ունի իր հողը ու կլիման, որ որչափ բերք արտադրեն՝ կարծես այնչափ աւելի արդիւնաշատ կը դառնան, առանց հողին աճեցողական զօրութիւնը պակսելու կամ նոյն իսկ յոգնելու։

Երկիր մը արգասաբեր ըլլալու համար կը պահանջէ գլխաւորաբար երեք բան 1. պարարտ հող, 2. նպաստաւոր կլիմայ, այսինքն արեւու ջերմութիւնը պէտք եղած ատեն ու պէտք եղած չափով ընդունելու յարմարագոյն դիրք և ատիճան, 3. ջուրի առատութիւն, գետերու և անձրեւներու չնորհիւ։

Արդ, այս երեք առաւելութիւնները լիուլի ունին կայսերական երկիրները. իրենց ընդարձակ տարածութեան վրայ ամէն տեղ հողը կատարեալապէս ընդունակ է ճոխ բուսականութեան մը ու արգասաւոր երկրագործութեան։ Կլիման վերին ատիճան նպաստաւոր է բարեխառն գօտւոյն ամէնէն աւելի ընտիր մէկ մասին մէջ գտնուելուն չնորհիւ. իսկ ջուրը օսմ. երկիրներու մէջ ոչ մէկ կողմ անբաւական կուգայ, զի գրեթէ ամէն տեղ մեծ ու առատաջուր գետեր կը հոսին և մանաւանդ երկնային թաւնկեցութիւնը՝ ձիւնի կամ անձրեւի ձեւին տակ՝ ոչ ուրեք նուազ է։

Բոլոր այս պատճառներով, որոնց վրայ պէտք է բարդել նաեւ Կայս. կառավարութեան՝ երկրին ընդհանուր արդիւնաբերութիւնը աճեցնելու համար օր ըստ օրէ ձեռք առած միջոցները ու ի զարթ դրած քաջալերիչ ձեռնարկները, օսմանեան երկիրները կը ներկայանան տիզերական ընդհանուր վաճառականութեան մէջ իբրեւ անսպառ չտեմարաններ նախնական նիւթերու արտածման, որոնց որակը ու քանակը միշտ փնտռուած է և միշտ պիտի փնտռուի և որոնք երթալով թէ՛ կրնան աւելի ազնուանալ և թէ աւելի չսպառ, որքան բնակիչները դիտնան օգուտ քաղել կայս. կառավարութեան ձեռք առած քաջալերական միջոցներէն ու գիտութեան ընծայած արդի բիւրատեսակ դիւրութիւններէն։ Որովհետեւ ոչ հողը կը պակսի, ոչ արեւը և ոչ ջուրը, բաւական է որ մարդիկ քիչ մը աւելի աշխատին եւ ուղեղները քիչ մը աւելի բանին ի սպաս արդիւնագործութեան բուսական, կենդանական ու հանքային աշխարհին մէջ։

Բայց եթէ ուզէինք մի առ մի թուել թէ կայս. նահանգները արտածութեան ինչ նիւթեր առաջ կը բերին և իրարքանչիւրէն որքան և ինչ որակով, չատ երկար ու չատ ընդարձակ գործ մը կ'ըլլար որ չպիտի սղմուէր այսպիսի յօդուածի մը սահմանին մէջ, այլ կը պահանջէր առնոց մանրամասնութեան համար հատորներ լեցնել։ Ուստի կը բաւականանք առ այժմ միայն ընդհանուր գիծեր ներկայացնելով. իսկ քիչ մը աւելի մանրամասն ուսումնասիրութեան մտնելու գործը ուրիշ առթի մը կը ձգենք։

Ահա համառօտ մէկ ցուցակագրութիւնը օսմանեան երկիրներէ արտածելի նախնական նիւթերու.

1. Սննդական նիւթեր.—Այսինքն արմտիքի ամէն տեսակները. ինչպէս և եգիպտացորենը ու բրինձը, որոնք կ'ասին թէ՛ Եւրոպական և թէ Ասիական Թուրքիոյ չատ տեղերը, և բնակչաց լիուլի բաւելէ զատ արտածման առատ նիւթ կը կազմեն, մանաւանդ այն համեմատութեամբ աւելի կ'ասին, որքան երկաթուղիներու միջոցով իրենց փոխադրութիւնը աւելի դիւրանայ ու ժամանակ. ինչպէս որ Ասիատոլքի երկաթուղիին անցած բոլոր կողմերէն սկսած են մայրաքաղաքս և այլ ծովեզերեայ տեղեր թափիլ մեծաքանակ արմտիք և հետզհետէ տեղի չձգել օտար երկիրներէ արմտեաց ներածմանը։ Ցորենի և միւս արմտիքներու մշակութիւնը Թուրքիոյ ամէն կողմը ընդհանուր է. իսկ բրինձը մասնաւորապէս չատ առատ կ'ասի Վարտար, Մարիցա և Սթրումա գետերուն ոռոգած դաշտագետնիներուն մէջ և մանաւանդ Տրապիզոնի նահանգին ու Սուրիոյ և Միջագետքի կողմերը։

2. Բանջարեղէններ.— Տեսակը չկայ որ չգտնուի Թուրքիոյ մէջ և չարտադրուի առատօրէն, ինչպէս ամէն կարգի կանաչեղէններ, նաև սխտա, լուբիա, ոլորան, բակլա, ոսպ, սոխ, սխտոր, չողգամ, կաղամբ, տոմպղին, վարունգ։ Ցիշենք այս կարգին մէջ նաև սեխ ու ձմերուկը։

3. Անտառային.—Անոգին տարածութեամբ անտառներէն կ'ելնեն փայտի խիստ բազմաթիւ տեսակներ, ինչպէս հացի, կնձնի, կաղնի, ուռի, բարտի, եղեւնի, նշդարի, ոտի, կասկենի, բեւեկնի, եւն. թո՛ղ թէ մրգեղէն տուող կամ պտղատու ծառերու փայտերը, որոնք մեծ հարստութիւն կը կազմեն, մանաւանդ ընկուզենին իր կոնդերով կամ տախտակներով։

4. Ծառեր կամ տունկեր որոց պտուղը կը փնտռուի քան թէ փայտ. օրինակ, որթատունկը, ձիթենին, լեմոնենին, թթենին, նարնջենին, նաև թուզ, խնձոր, տանձ, դեղձ, սալոր, կեռաս, բալ, ծիրան, ընկոյզ, կաղին, նուշ, պիստակ, չգանակ, նուռ եւայլ անհամար տեսակ պտուղ տուող ծառեր կամ տունկեր, որոնք Թուրքիոյ ամէն մասերուն մէջ կան ու կ'ասին և կը կազմեն բնական մեծ հարստութիւն մը։

5. Հիւսելի բոյսեր կամ տունկեր, ինչպէս բամբակը, վուշը, կանեփը։ Ասոնք

ԺԱՄԱՆՑԻ ԲԱԺԻՆ

ԶՈՒԱՐԹ ՆՕԹԵՐ

ՋԱՐԴԱՑՈ՞ՒԹ

ԹԷ ԱՂՕԻՍՈՒՈՐԹԻՒՆ

Մի՞տք թե դեմքը, — կը հարցնէ Բարիզեան թերթ մը, որուն կը փութամ պատասխանել հայ թերթի մը մէջ։

«Տգեղ բայց զարգացած կի՞ն մը պիտի սիրէիք աւելի, թէ գեղեցիկ այլ տգէտ կին մը»։

Այս իսկ է խնդիրը։

Փափուկ խնդի՛ր մը մանաւանդ, որուն խուսափողականօրէն կարելի է պատասխանել՝ խօսքը կարճ կապելու համար։— Ճաշակները անվիճելի են։

Բայց ո՛րչափ ալ անվիճելի ըլլան ճաշակները, սակայն անդուշտ վիճելի է... մեր ընելիք ընտրութեան տրամաբանութիւնը։

Տգեղ կին մը՝ ո՛րչափ ալ զարգացած ըլլայ, անտանելի բան մըն է։

Լո՛կ գեղեցիկ կին մը՝ ո՛րչափ ալ գեղեցիկ ըլլայ, նորէն անտանելի բան մըն է։

Այս երկու անտանելիութիւններուն միջինը գտնելու համար, ըստ իս, պէտք է զարգացած բայց տգեղ կին մը առնել՝ իբր օրինաւոր, իսկ գեղեցիկ՝ բայց տգէտ կին մը ընտրել, իբր սիրուհի։

Մէկուն քով միտքը պիտի գտնէք, իսկ միւսին քով՝ ձեր մարմինը։ Միտքէն ձանձրանալուդ պէս՝ պիտի դիմէք զգայարանքին, և զգայարանքէն ձանձրանալուդ պէս՝ պիտի դիմէք միտքին։

Ու այս կերպով գտնուած պիտի ըլլայ ուղիղ հաւասարակշռութիւնը։

Ձեր կինը ձեզ պիտի խնամէ, պիտի հոգայ ձեր պէտքերը, ձեզի աղուոր աղուոր խրատներ պիտի տայ, ձեր առողջութեան վրայ պիտի գուրգուրայ, ձեր գործի սխալները պիտի չանայ ուղղել իր կնոջական ուղիղ արամաբանութեամբը և գրականութեան, թատրոնի ու խմացական կեանքի վիճակին վրայ պիտի ճառէ ձեզի։ Անոր հետ Նիչէին, Նորտաուին վրայ պիտի խօսիք։ Կէօթէէ, Վէրլէնէ, Եղիա Տէմիրճիպաշլեանէ ոտանաւորներ

Իր պայծառ մտածումին հետ չփ

մը ոգեւորութիւն առաջ կը բերէր։ Միտքը կարգապահութեան կը վարժուէր իր մէթոտներուն չնորհիւ։ Իր ուսուցման պարզ եղանակով ամէնէն գուլ ու ըմբոստ ուղեղներն իսկ կ'արդիւնաւորէր։

Առողջ բնաւորութեանց համար հաղուագիւտ եղող սա ձիրքը ունէր. անաչառութիւն և բարեացակամութեան հանդէպ ամէն կրօնական կարծիքներու, այնպէս որ անկողմնակալութեամբ տոգորուած էին իր դասերը։

Այն ժամանակամիջոցին երբ կրօնական ուսուցումը դեռ մաս կը կազմէր աղջկանց վարժարանոցներու կրթական յայտագրին, Օր. Ֆանի իր այլադաւան աշակերտուհիները կը հարցափորձէր իրարու առջեւ։ Կաթոլիկ, հրեայ ու բողոքական, իրենց հաւատոյ դաւանանքը կը պարզէին, որուած մեկնութիւնները, բացատրութիւնները և ընդլայնումները մտիկ ընելով, առանց կարենալու հասկնալ թէ իրենց ուսուցչուհին ո՞րուն համակարծիք էր։ Թերեւս անպաշտութեանց հաւածածներ կը նկատէր բոլոր քրիստոնէականները։

Օր. Ֆանի Բօրնէ այնպիսի վկայագիրներ ունէր, որոնք մինչեւ այն ատեն կիներու կողմէ ձեռք չէին բերուած։

Բոլոր Ֆրանսուհիներուն մէջ առաջին անգամ ինք ձեռք բերած ըլլալով գիտութեանց պակասորի ատիճանը, պահ մը սա յոյսն ունեցաւ թէ ուսուցչական պաշտօն մը պիտի վարէր աղջկանց լիսէի մը մէջ, այն պահուն իսկ երբ դրամական անձկութեան մատնուած իր քրոջ պէս, սոփրանեցաւ քառասունը անցնելէ յետոյ, իր ապրուստը ճարել։

Այդ յոյսն ալ ալ ցնդեցաւ վարչական նախասենեակներու մէջ։

Երիտասարդութենէ, պէրանքէ և եռեսփեսանի մը աշակցութենէն զուրկ էր ան։

Ուստի Օր. Ֆանի իր և քրոջը ապրուստը կը ճարէր իր դասերուն չնորհիւ։ Թէեւ չատ աշակերտ ունէր, բայց քիչերը վճարող էին։ Այդ ապագայ վարժուհիներն ալ իրեն պէս կարօտ վիճակ մը ունէին, որով Պ. տը Միրվէրի պէս ինք ալ չէր ուզեր դրամ առնել։

Վաթառնէրինգ տարեկանին, հիւծած ու լիսէներու նոր մրցումին դիմադրելու անկարող, իր ունեցած փոքրաթիւ աշակերտուհիները արձակեց։

Օր. Ֆանի կը շարունակէր մասնաւոր դասեր տալ, առաւուն ժամը վեցին անկողնէն ելլելով ու ձմրան ցուրտ օդերուն դուրս ելլելով առաւուն կանուխ։ Ուրուականի մը պէս նիհար, չարունակ կը հազար։ Միւս կողմէ մտահոգութեան մատնուած էր իր քրոջ՝ Ճուլիոյի մասին, որ ուղեղային սակաւարիւնութենէ կը տառապէր։

Սակայն Օր. Ֆանի Բօրնէ չէր կորսնցուցած իր քաղցր ձայնը և իր վեհանձն ներոզամութիւնը։ Հին ուրուագծի մը պէս խաթարուած իր դէմքին վրայ կը տեսնուէին երկու հիանալի ու կարճատես աչքեր և թուխ թաւիշի գոյն երկու բիբեր՝ յոգնած արտեւանունքներու մէջեւ։ Այդ պայծառ աչքերը, որոնք արտաքուստ լաւ չէին զանազաներ իրերը, մինչ ներքուստ կը ցոլացնէին ներքին անզուգական կեանքի մը գեղեցկութիւնը։

Այն օրը ուր Պ. տը Միրվէր իր դրանապանուհիին հետ կը խօսէր Բօրնէ օրիորդներուն վրայ, սա եղրակացութեան յանգելով թէ անկարելի պիտի ըլլար վճարել այդ վարձալները՝ որոնց քանը-հինգ տարի առաջ ազդարարած էր տուն-նէն ելլել, երկու քոյրերէն անդրանիկը հիւանդ էր, այսինքն նորաձեւութեան պատկերներու նախկին գծագրիչը՝ Օր. Ճուլիա։

Եօթանասունը անցուցած, իր երբեմնի ապարէզը ի գործ չէր դներ ալեւ միայն սա անվնաս յաւակնութիւնը կը մնացանէր թէ կանացի տարազը պիտի բարեփոխէր, տիզերական երջանկութիւնն ապահովելով երկրի վրայ։

Ճուլիա կը վերաբերէր կարծուածէն աւելի բազմաթիւ եղող այն կիներու դասակարգին, որոնք իրենց կեանքի աշնան մէջ, մտային հաւասարակշռութիւնին կը

(*) Մէկ մրսկալը $1^1/_2$ տրամ է. վարդաւիղ առնուտրին մէջ, այս չափը կը գործածուի։

գրութեան՝ ատենց տարածութիւնը 3000 արտավարը անցած է արդէն. ատենցմէ առաջ եկած վարդաւիղին քանակն ալ 50,000 մրսկալէն(*) աւելի է. մէկ մրսկալին մէջին արժէքը 20 ղրուշ հաշուելով, տարեկան 10,000 ոսկիի կլորիկ հասոյթ մը ըսել է. սա ալ չմոռնանք աւելցնելու թէ վարդին Թորումովը, իւղէն զատ վարդաջուր (կիւլ սուեու, eau de rose) ալ առաջ կուգայ, որ բաւական սպառում ունի թէ՛ տեղական չաքարագործութեան և թէ ինչ ինչ դեղօրէից պատրաստութեանը մէջ։

Մի քանի տարիներէ ի վեր, Սպարթայի և մանաւանդ Իզմէկէօլի ժողովուրդը փոխանակ սպասելու որ վարդաստանը հինանալով վարդի իւղ արտադրելու վիճակին հասնի, սկսած է աւելի չանաւոր նկատել, վարդենիի տունկ ծախելը չրջակայ և հեռաւոր գաւառաց հողագործ դասուն. միւս կողմէն՝ կառավարութիւնն ալ, վարդենիի մշակութիւնն ընդհանրացնելու փափաքով, սկսած է տունկի գընումներ ընել և ձրիաբար բաժնել հողատէրերուն. այս պատճառներով, Թուրքիոյ գաւառաց մէջ մինչեւ հիմա արտադրուած վարդաւիղը համեմատական չէ, արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող վարդաստաններու տարածութեանը հետ։

Եւրոպական հրապարակաց վրայ ծախուած վարդաւիղին մէկ մեծ քանակը, Պարսկաստանէն, Հնդկաստանէն և ուրիշ արեւելեան երկիրներէ առաջ կուգայ։ Բայց այդ երկիրները, բաւական ատենէ ի վեր այդ տունկին մշակութեանը յարած ըլլալուն համար, վարդաւիղը ուրիշ իւղերով և մանաւանդ խորդենիի իւղով (ղբբրշաճի =essence de geranium) խարդախելու մէջ բաւական ճարպիկ դարձած են. այդ կերպով խարդախուած վարդաւիղը ճանչնալը բաւական դժուար է, թէև գիտութիւնը առ այդ պէտք եղած միջոցները գտած է։ Վարդաւիղի առուտրը տեսակ մը փոխադարձ վստահութեան վրայ հիմնուած է. վաճառականը կամ գործարանատէրը վստահելով վարդաստանին տիրող պատուաւորութեան վրայ, ըստ այնմ կը կարգադրէ իր գընումները. երբ տեղւոյ մը հողագործ դասուն փոքր մէկ մասը, փոքրուն խարդախել իր արտադրած վարդաւիղը, այդ պարագան անմիջապէս իր հակազդեցութիւնը կ'ունենայ միւս պատուաւոր դասուն վրայ. այդ տեղւոյն գիները անպատճառ կը կոտրին։

Այս պատճառաւ վերեւ յիշուած երկիրներու մէջ արտադրուած վարդաւիղը, չատ անգամ կատրած գիներով սկսած է ծախուիլ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Անգլիոյ հրապարակներուն վրայ. մեր տեղացի հողագործ դասը որ նոր սկսած է փարիլ այս տունկին մշակութեան, չի գիտեր բարեբախտաբար այդ խարդախութիւնները, որով Թուրքիոյ մէջ արտադրուած վարդաւիղը առ այժմ յարդ կը վայելէ եւրոպական հրապարակներու վրայ. երբեմն մէկ մրսկալ իւղը մինչեւ 25-30 ղրշ. կը ծախուի, ոսկին 100 ղրուշի հաշուով։

Մեր հողագործ դասը նկատողութեան առնելով այս պարագան և միւս կողմէ կառավարութեան ընծայած դիւրութիւններէն ալ օգտուելով, պէտք է ջանայ վարդաստաններ հաստատելու այն տեղերը՝ ուր այս տունկը՝ կրնայ ծաղկիլ պէտք եղածին պէս և չի մնար ուրիշ գարնան ցօղերէն։

Երկրագործական նախաբարութիւնը քրդստանի մասնագէտ պաշտօնեայ մը ունի, որուն միակ զբաղումն է պտրտիլ և աչքէ անցընել այն տեղերը ուր կարելի է արդիւնաւոր կերպով զբաղիլ այս տունկին մշակութեամբ. իր տուած տեղեկագրին վրայ, յաջորդ տարին՝ նախարարութեան կողմէ կը ղրկուի պէտք եղածին չափ տունկ, բաժնուելու համար հողագործ դասուն. չատ անգամ պաշտօնեան ալ կ'ընկերանայ անոր, տնկելու եղանակը գործնականապէս ցուցնելու համար. իբրեւ դիւրութիւն վարդաստանց տէրերուն, կառավարութիւնը ձրիաբար թորանոց (իմպիզ, alambic) ալ կը բաժնէ չատ անգամ։

Կառավարութեան կողմէ տրուած քաջալերութեանց ամէնէն կարեւորն է՝ վարդաստանի հասոյթը ազատ ընել, որոշեալ ժամանակ մը, տասանորդի տուրքէ. խիստ թանկագին քաջալերութիւն մըն է սա, ուրկէ պէտք է օգտուիլ ժամ առաջ։

Վարդենին դժուարաճաճ չէ հողի տեսակէտով. չափազանց կաւոտ հողերէ միայն չախորժիր. ենթադրեալ պէտք է որ քիչ չատ աւազուտ ըլլայ, որպէս զի ամբրեւի ջուրերը ժողվուելով արմատները չափազանց խոնաւութեան ենթակայ չըլլան։ Այն տեղերը ուր առաւօտեան ցօղը չատ առատ է, յարմար չեն այս տունկին մշակութեան. լերանց կողերը, բացօթեայ տեղերը աւելի յարմար են վարդաստանի համար։

Ամէն տեսակ վարդ՝ թորուելով, կրնայ վարդաւիղ արտադրել. բայց ասիկա բաւական չէ. որպէս զի առ այս հաստատուած վարդաստան մը շահաբեր ըլլայ, պէտք է անպատճառ Փրզանլըքի տեսակը ընտրել, որուն ծաղիկը աւելի հոտաւէտ ըլլալէ զատ, սա մեծ առաւելութիւն ալ ունի որ, աւելի իւղ կ'արտադրէ, բաղդատմամբ ուրիշ տեսակ վարդերու. կլիմային համեմատ 8-12 քիլօ Փրզանլըքի վարդէն մէկ մրսկալ իւղ կարելի է առնել, մինչ սովորական տեսակ վարդերէն 18-20 քիլօ պէտք է, երբեմն՝ ա՛լ աւելի։

Փրզանլըքի վարդը բաց-կարմիր գոյնով է. մեր էյլուլի վարդին (offw կիւլի) բաւական կը նմանի, թէ՛ ծաղիկի և թէ տունկի տեսակէտով. ներքակ տեսակն ալ կայ, բայց այնքան յարգի չէ. այս տեսակը կը գործածեն իրարու կից՝ բայց տարբեր անձանց պատկանող վարդաստանները զատելու համար իրարմէ։

Վարդաստան հաստատելու համար, նախ կանուխէն կը փորեն արտը խորունկէն. այս գործողութիւնը՝ կա՛մ ձեռքի գործիքներով և կամ խորունկ գացող սայլարօրներով կը կատարեն. հին վարդաստանէն կ'առնեն տնկուելիք տունկերը, ատենք՝ կորուած կ'ըլլան, հողին երեսէն թիզ մը վար, որով մաս մը արմատնացած կ'ըլլայ ատենց վրայ. արտը կամ պարտէզը՝ իրարու զուգահեռական և 1—$1^1/_2$ մեդր հեռաւորութեամբ փոսերու կը բաժնեն. ատենց խորութիւնը 25—30 հարիւրորդամեդր ըլլալու է. տունկերը կը պառկեցնեն փոսերուն մէջ և վրանին աղբով խառնուած մանր հողով կը ծածկեն զգուշութեամբ. այս գործողութիւնը կը կատարուի փետրուարէն սկսեալ մինչեւ մարտ—ապրիլ, կլիմային համեմատ. կարեւորը սա է որ՝ տունկերը նախապէս բողբոջ արձակած ըլլալու չեն. փոսին մէջ այսպէս պառկած վարդենին, սովորական կերպով տնկուած վարդենիին

զուրթիւն տալ կանացի ճաշակներու, իսկ միւսը՝ ժամանակին անպատկառ հոգիներու։

Շատ մը ձախողուածներու հանդիպեցան, մանաւանդ օրիորդ Ճուլիոյ, նորաձեւութեան պատկերներու գծագրիչը, որ եթէ առանձին մնար՝ չպիտի կրնար իր ապրուստը ճարել։

Գալով կրտսեր քրոջ, Օր. Ֆանիի, մանկավարժական հմտութեան և մտաւորական ընտիր զարգացման տէր աղջիկ մըն էր։ Ու հակառակ ամէն բանի, զբաղուեցան մարդիկ որ ճանչցան իր արտակարգ արժանիքը և օգտուեցան անկէ։

Դժբախտաբար անանկ ապարէզներ չէին որոնք կրնան հարստացնել։

Պ. տը Միրվէրի չէնքին մէջ վարձած գեղանայարկի նեղ ու մթին սրահին մէջ լուրջ դասախօսութիւններ կը կատարէր Ֆանի, որոնցմէ չէին խրչեր աշխարհիկ դեռատի աղջիկները։

Արդուզարդ չէին ըներ այդ դասերուն ներկայ եղող աղջիկները։ Ոչ մէկ ցուցամոլութիւն կը տիրէր հոն։

Նոյն ինքն Օր. Ֆանի, իր դէմքով, հագուստ-կազմուստով, երկչոտ ձեւերով, քաղցր ու հեղինակութենէ զուրկ ձայնով, նոյն իսկ լաւ դիտող ու ժրաջան մտաղ մտքերու համար անթափանցելի կը մնար։ չէին կարող կռահել թէ ի՛նչ գանձերով պիտի ճոխացնէր իրեն յանձնուած հոգիները։

Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր սրտէն։ Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր բերանէն։ Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր գրիչէն։ Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր ուղեղէն։ Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր հոգիէն։

Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր ամբողջ էութենէն։

Ամէն ինչ ինքնաբերաբար կ'ելլէր իր ամբողջ գոյ

պէս կը ծլի, բոլորովն կուտայ. օդերը երբ սկսին տաքնալ, կը սկսի տակէն արմատ տալ որ նախ մաղաձեւ կ'ելլայ, միւս վարդենիներուն տակը գտնուածին պէս. քիչ ատենուան մէջ ամբողջ փոսին երկայնքը՝ առաջ եկած ծիլերով, ճիւղերով կը լեցուի. երբեմն առաջին տարին սկսեալ ծաղիկ կ'երեւայ. գլխաւոր հաստոյթը 2րդ կամ նոյն իսկ 3րդ տարին կը սկսի. լաւ հաստատուած վարդաստան մը մինչեւ 15 տարի կրնայ տեւել, պայմանաւ որ մշակութեան խնամքները չզլացուին։ Այդ խնամքները հետեւեալներն են, ամառը երբ եղանակը չատ չոր երթայ, վարդաստանը ջրել երբեմն. գարնան սկիզբը, պեղել ուշադրութեամբ և վայրի խոտերու արմատները փճացնել. վարդենին ամէնէն մեծ թշնամին շանսոտն (այրմ, chiendent) է. ասոր առաջքը պէտք է առնել, որպէս զի վարդաստանին ապագան ապահովուած ըլլայ։

Մղիմիները կը ժողվին ամէն առաւօտ, առանց ապասելու որ ատոնք իրենց վրայ գտնուած առաւօտեան ցօղը թօթուեն. մէկ կողմէն ժողվուած վարդերը կը փոխադրուին թորանոց. հոս պէտք է գտնուին թորելու սովորական գործիքներ, պղինձէ չխնուած. հատը 4—5 ոսկիով կարելի է ասոնցմէ ձեռք բերել. Պոլսոյ մէջ չենոզներ կան արդէն. հետզհետէ ժողվուած վարդերը անոնց մէջ կը լեցնեն. սովորաբար 10—12 քաշ լեցընելէ վերջ, վրան ալ մաքուր ջուր կը պարպեն և կը սկսին կրակը վառել. մասնաւոր կերպով չենուած խողոր չիչեր կան, որոնց մէջ կը ժողվուի թորուած վարդաջուրը. վերջէն՝ այդ չիչերուն մէջ ժողվուած վարդաջուրը կը պարպեն թորանոցին մէջ և կրկին անգամ կը թորեն. այս անգամ չիչին բերանը կը ժողվուի իւղը, գոյնով ճերմակ կամ չատ բաց վարդագոյն. մասնաւոր դդալի մը միջոցաւ կը ժողվեն այդ իւղը և փոքր չէջի մը մէջ կը լեցնեն. խարդախած իւղը կը ճանչցուի սովորաբար իր սառելու աստիճանէն։

Ինչպէս ըսինք, թորանոցէն առաջին անգամ վարած ջուրը՝ վարդաջուրը (կիւլ սուեու, eau de rose) կ'ըսուի. ասոր օրան 1—2 ղրչ.ի հաշիւ կը ծախսուի, մեծ քանակութեամբ. մէկ արտաւար վարդաստան, լաւ պայմաններու մէջ և 3րդ տարիէն սկսեալ 7—8 ղրչ.ի զուտ հաստոյթ մը կրնայ տալ. եթէ հաստատած վարդաստանին իրենց տնկարան պիտի գործածենք, 3րդ կամ 4րդ տարիէն սկսելով կրնանք, վերը ըսուած եղանակով, տունկ կարել ամէն երկու տարին անգամ մը. իբրեւ տնկարան գործածուած վարդաստան մը չատ անգամ աւելի չահաբեր կ'ըլլայ։

Փափագելի է որ մեր հողագործները, օգտուելով կառավարութեան ընծայած ամէն կարգի դիւրութիւններէն, նորանոր վարդաստաններ հաստատելու հետամուտ ըլլան, ապահովելով այսպէս նոր չահ մը ալ իրենց համար։

Ն. Գ. ԳԱԼԱՅԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՅԷՌԱՅԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԲՈՍՆԻԱ

Պերլինէ Թուակիպարի Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Հռոմէն.

Տեսակցութիւն մը ունեցայ Պ. Լուցադդէի հետ և ուզեցի իր կարծիքը իմանալ Կայէդայի տեսակցութեան մասին կատարուած լրագրական բանավէճին նըկատմամբ։ Աւասիկ թէ ինչ պատասխանեց. — «Մի՛ խօսիք այդ բանին վրայ։ Մեծապէս զայրացած եմ Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ մէջ հանրային կարծիքին ընթացքին համար։ Բնաւ կարելի պիտի չնկատէինք այդ տեսակ արարք մը Իտալիոյ դէմ։ Ի՛նչպէս կրնայ ըլլալ որ Իտալիա ընդունի քննիչով մը կատարել իր հիւրերուն վրայ։ Ներելի պիտի չըլլայ մեզի փառաւոր ընդունելութիւն մը ընել Անգլիոյ թագաւորին, այն պատճառին համար որ կարելի է այդ պարագան ուրիշներու գործին չի գար։ Այլ ձանձրացած ենք խնամակալութեան ենթարկուելու այդ անտանելի վիճակէն։ Կ'ուզենք մեր ուղածը ընդունել և ողջունել։ Աւստրիական ու գերման լրագիրներուն հետ ի՛նչ վերաբերութիւն ունի Անգլիոյ հետ մը բարեկամութիւնը։ Հաւատացէք որ այդ պայքարը մեծապէս վիրաւորած է Իտալիոյ ազգային արժանապատուութիւնը։ Պերլինի ու Վիեննայի մէջ յատոյ դառնապէս պիտի զղջան։ Դուք, Գերմաններդ, կ'ըսէք թէ ոչ ոքէ կը վախնաք և ինքզինքիդ անյաղթելի կը նկատէք։ Կայէդայի տեսակցութեան առթիւ լրագիրներուն յարուցած աղմուկը ատոր հակառակը հաստատեց։ Նոնա ցոյց տուաւ թէ ՀՂԱԳՐԳԻՒ եղած էք։» Պ. Լուցադդի ըսաւ թէ Մարոքի խնդրոյն առթիւ Գերմանիոյ հետեւած քաղաքականութիւնը պատճառ եղած է երեւան եկած դժուարութեանց։ Ցարեց թէ Գերմանիա կրնար Անգլիոյ հետ համաձայնիլ։ Դիտել տուի թէ ինչ է իր կարծիքը այն մեկուսացուցիչ քաղաքականութեան, որուն Անգլիա կը հետեւի Գերմանիոյ դէմ։ Պ. Լուցադդի ըսաւ թէ ամէն երկիր կրնայ իր յարմար դատած քաղաքականութեան հետեւիլ։ Պ. Լուցադդի յարեց որ արտաքին գործոց ելմտացոյցին վրայ վիճաբանութիւն կատարուած ատեն բանախօսութիւն մը պիտի արտասանէ։

— Թրիպուլեա կ'ըսէ թէ Իտալիոյ թագուհին Կայէդայի տեսակցութեան և Ռոմա զրաւուելուն ծովը իջուցուելու հանդէսին ներկայ չգտնուելուն պատճառը այն է թէ չատ զգածուած է իր մօրը և Սեւ Լէրան իշխանական գերդաստանին միւս անդամներուն յանկարծակի մահէն, իր ամուսնոյն և եղբօրը միջեւ տեղի ունեցած քաղաքական վիճաբանութեան մը հետեւանքով։ Թանի Հռոմի թղթակիցը կը հերքէ այդ լուրը, ըսելով որ թագուհւոյն բացակայութեան պատճառն է այն ջերմը, ուրկէ կը տառապին Հռոմի բոլոր բնակիչները՝ օդին ցրտութեան և խոնաւութեան հետեւանքով։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ

ՍՊԱՆԻՈՅ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ

Մատրիտէն սա հեռագիրը կ'ուղղէ Թուանի թղթակիցը.

Կարդալքնայի տեսակցութեան՝ Սպանիոյ միջազգային քաղաքականութեան համար ունեցած արդիւնքներուն և անոր նաւային զօրութեան մասին ըսուածները անգլիական կամ սպանիական շրջանակներու կողմէ ներշնչուած չեն, սակայն այդ զրոյցները մինչեւ մէկ ատիճան յուզում պատճառեցին դիւանագիտական շրջանակներու մէջ, յուզում մը զոր Սպանիոյ կառավարութիւնը փարատեց, ըսելով որ Եբրոխի մէջ երկու անգամ հրատարակուածին վրայ աւելցուելիք բան մը չունի։ Նաեւ խոնջուեցաւ սպանական նաւարանները վերակազմութեան խնդիրը անգլիական տուներու կողմէ։ Այդ տեղեկութիւնները, սակայն, նոյն իսկ նորութեան արժանիքը չունին, քանի որ այդ տուները և գերմանական տուներ առաջարկութիւններ ըրած էին Սպանիոյ նախորդ նախարարութեան, բայց նաւատորմին ծախքերը աւելնալուն առթիւ փոխառութիւն մը անհրաժեշտ նկատուած է, որով եղած առաջարկութիւնները չեն յաջողած։

ԱՆԳԼԻԱ

ԴԱՂԹՈՒՑԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնի մէջ գումարուող գաղթական համաժողովը, չաբաթ օրը, որոշում մը քննարկեց՝ յանպարզելով բրիտանական ժողովի մը հաստատութիւնը, որ չորս տարին անգամ մը գումարուի, և նախաղութեան առնէ զանազան գաղթավայրերու վերաբերեալ խնդիրները։ Այդ որոշման մէջ ըսուած է.— «Փափաքելի է դրութիւն մը հաստատել, որպէս զի գաղթավայրի կառավարութիւնները վիճաբանութեան ենթարկուած խնդիրներու վրայ տեղեկութիւն ստանան, գումարում տեղի չունենան միջոցներուն համար։ Մնայուն քարտուղար մը պաշտօն պիտի ունենայ, գաղթական նախարարութեան հսկողութեանը տակ, տեղեկութիւնները կեդրոնացնելու և թղթակցութիւնները կարգի դնելու համար։ Երբ կարեւոր խնդիրներու մասին հարկ դատուի կարծեաց փոխանակութիւն մը երկու կամ մէկ քանի գաղթավայրերու միջև, և կարելի չըլլայ սպասել ժողովին գումարմանը, այդ առթիւ միջանկեալ գումարումներ պիտի կրնան կատարուիլ։» Համաժողովը նաև որոշեց յանձնաժողով մը կազմել՝ զբաղելու բրիտանական տէրութեան պաշտպանութեան խնդրով։ Նաև այն տեսակ խնդիրներով, որոնց մասին հարկ է տեղեկութիւններ հաղորդել չանագրգռուող տէրութեանց։

—Անգլիական լրագիրները կ'ըսեն թէ մայիս 3ին Սբ.Յէլէն մէջ տեղի ունենալիք նաւային հանդէսէն ետքը՝ ի պատիւ գաղթավայրերու նախարարապետներուն, այդ առթիւ համախմբուած նաւաբաժիններուն մէկ մասը, Պրայմէնի ծովակալին հրամանատարութեամբ, որ իր դրօշը պիտի զարդէ Տրեատնօթի վրայ, պատրաստ մը պիտի կատարէ Պալթիկի մէջ։ Կարելի է որ Բրոնչիատ ալ երթայ, փոխադարձ այցելութիւն տալու ռուսական մարտանաւերուն, որոնք վերջերս Բլիմութ այցելեցին։

ԻՏԱԼԻԱ

«ՕՊԱՍ» ՆՈՐ ՅՐԱՀԱՏՈՒՈՐԸ

Սբէցիայի մէջ, կիրակի օրը, ծովը իջուցուեցաւ Ռոմա նոր զրահաւորը, ի ներկայութեան Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին։ Ռոմա առաջին զրահաւորն է ամբողջովին պողպատէ Իտալիոյ մէջ շինուած։ 1903 սեպտեմբեր 20ին սկսաւ շինութիւնը։ Թագաւորը, խօսքը նաւաբներուն ուղղելով, ըսաւ.

«Ձեզ կը յանձնեմ այս դրօշը որ թագուհիին նուէրն է։ Նաւին վրայ պիտի ծածանի այն օրը երբ ուրիշ նաւերու հետ կռչուի պաշտպանելու Իտալիոյ պատիւը։ Անկեղծօրէն կը մաղթեմ որ այդ օրը հեռաւոր ըլլայ։ սակայն եթէ պատահի, վստահ եմ թէ թագուհիին կողմէ տրուած դրօշը երգանկաբեր պիտի ըլլայ բանակին՝ Իտալիոյ մեծութեանը համար։ Ռոմայի տարողութիւնն է 12,600 թոնս, երկայնութիւնը 130.50 մեթր և լայնութիւնը՝ 22.50։ Երկու թնդանօթ պիտի ունենայ 36 անդիմեղմնոց, տասերկու՝ 20, տասերկու արագաձգուած՝ 7, տասերկու աւելի փոքր և չորս խողովակ թորփիլ արձակող։ Զօրին հաստատութիւնն է 24 ասթիմիդր։ Երկու մեքենայ պիտի ունենայ թորփիլ արձակելու համար։ Նաև տասնութ կոմբաս։ Երկու հաղար թոնս ածուխ պիտի կրնայ պարունակել։ Շարժիչ մեքենան քսան հաղար ձիու ոյժ պիտի ունենայ և ժամը քսանմէկ հանգոյց արագութիւն։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՍԻՐԱԼԻՈՅ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոնտոնի ֆրանսական դեսպանը, չաբաթ իրիկուն, նախագահեց տեղւոյն ֆրանսական հիւանդանոցին տարեկան 39րդ հոգեբոյթին, որուն երեք հարիւր հոգի ներկայ էին։ Դեսպան Պ. Բոլ Բանսոնի չուրջը կը գտնուէին լորտ-քաղաքապետը, երկու խորհրդականներ և իտալական գործակատար Պողտարի կոմսը։ Ազգերէն ատեն ֆրանսական դեսպանը բաժակ պարպեց Ֆրանսայի նախագահ Պ. Ֆալիէռի կենացը։ Բոլոր ներկաները ջերմապէս ծափահարեցին և «Մարսէյէզ»ը երգեցին։ Պ. Բոլ Բանսոն յետոյ բաժակ առաջարկեց Անգլիոյ թագաւորին ու թագուհիին և արքայական գերդաստանին կենաց։ Այդ բաժակն ալ բուռն ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ և բոլոր ներկաները անգլիական քայերգը երգեցին։ Յետոյ Ֆրանսայի դեսպանը շնորհակալութիւն յայտնեց հիւանդանոցին հիմնադիրներուն և բարերարներուն, դեսպանական մարմնոյն, լորտ-քաղաքապետին, խորհրդականներուն, բժիշկներուն վիրաբոյժներուն և այլն՝ իրենց բարեացակամ ու թանկագին աջակցութիւնը համար զոյս ամէն պարագայի մէջ կ'ընծայեն ֆրանսական հիւանդանոցին։ Լորտ-քաղաքապետը յայտարարեց թէ չատ երջանիկ էր Ֆրանսացիներուն հետ գտնուելու համար, որոնց մեծապէս կը հաճակի։ Հիւանդանոցին քարտուղարը նուէրներու ցուցակը կարդաց, որոնց գումարը կը հասնի 112,250 ֆր.ի։

ՎԱՏԻԿԱՆ

Հռոմէն սա հեռագիրը ստացած է Բարիզի Թեմ մը.

Վատիկան ամէն կերպով կ'աշխատի հասոյթի նոր աղբիւրներ գտնելու համար։ Մէկ քանի ծրագիրներ ուսումնասիրութեան ենթարկուած են։ Կ'առաջարկուի որ Վատիկան ուղղակի ինք տայ Ս. Գերեզմանի խաչը, որ հասոյթի պատկառելի աղբիւր մը կը կազմէ։ Մէկ քանի հազար հոգի ստացած են այդ խաչը, որուն խնդրանքները չատ են, վասն զի խիստ գեղակերտ է։

—Պապը Հռոմի վերաքննիչ ատեանին հրաւիրեցաւ իբրեւ վկայ, գատի մը մէջ զոր բացած է Տիկին Նանցի, պահանջելով մնանկեցնել Մասարէնիի կողմէ Պապին կտակուած հարստութիւնը։ Կոչագիրը յանձնուեցաւ Մէրրի տէլ Վալ կարտինալին։

—Հռոմի կաթոլիկ լրագիր մը, խօսելով Բարիզէն հաղորդուած այն լուրին վրայ թէ Մոնդանիիի թուղթերուն մէջ տեղեկագիրներ գտնուած են ֆրանսայի սպաներու մասին, կ'ըսէ թէ այդ տեղեկագիրները, որոնք ոչ-գիտուորականներու ալ կրնան վերաբերիլ, տրուած են ազնուական տիրոջներու և պատուանշաններու ինդրանքի առթիւ։ Արդարեւ Վատիկան չատ կը ստանայ այդ կարգի խնդրանքներ ամէն երկիրներէ, որով չատ բնական է որ տեղեկութիւն ստանայ խնդրողներու մասին։

ՀԱԲՈՒՆԻ ԲԱՐԳԱՒԱՅՈՒՄԸ

Թայմզ կ'իմանայ Թոքիոյէ թէ տրնտեսական գումարման մը մէջ Հաբոնի ելմտական նախարարը, բանախօսութիւն մը ընելով, չատ լաւատես յայտարարութիւններ ըրած է։ Հաբոնի պանքան յիսուն միլիոն անգլիական ոսկի պարտատոկեղրամ ունի այժմ։ Կարեւոր պանքաները անվնաս մնացեր են դրամական վերջին տագնապէն, Նախարարը գոհութեամբ խօսեր է օտարականաց ձեռքով Հաբոնի մէջ հաստատուած գործարաններուն համար։

ՇԱԲԹԻՇ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԷՎԼՈՒԻՏԻ ՏՕՆԸ

Երէկ մեծ հանդէսով կատարուեցաւ Մարդարէին ծննդեան դիրքին ընթերցման արարողութիւնը Հաղիտի մզկիթին մէջ։ Ժամ 6ին Վեհ. Սուլթանը, փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած և Իր դէմը ուղեղնալով Սպարապետ Բիդա փաշան, չգիտ թափօրով գնաց նոյն մզկիթը և հոն ընդունուեցաւ Մեծ-Եպարքոսին, Նախարարներուն և կրօնական, քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներու կողմէ, որոնց ամէնքն ալ հանդիսական համազգեստ կը կրէին։ Ն. կ. վեհափառութիւնը երբ մզկիթին մէջ իրեն յատուկ մասնաւոր վայրը բազմեցաւ, կէսօրուան աղօթքը սկսաւ։ Յետոյ երեք բարձրաստիճան կրօնականներ քարով խօսեցան և բարեմաղթութիւններ ըրին կայս. արեւշատութեան համար։ Գիշերը սկսաւ Մարդարէին ծննդեան գիրքին հանդիսական ընթերցումը։ Այդ միջոցին խնկամաններ կը ծխային։ Երբ կարգը եկաւ ընթերցման այն մասին ուր ըսուած է «Կէլտի պիր աք գուշ քանտար իլէ բէվան», Վեհ. Սուլթանին հրամանով Բ. Դրան արարողապետ Պէհչէթ պէյ և նուիրական վայրերու Թարգման Թանսին պէյ, արարողապետ Դալիպ փաշայի առաջնորդութեամբ պատիւ ունեցան Ն. կ. վեհափառութեան ներկայանալու։ Պէհչէթ պէյ Վեհ. Սուլթանին մատոյց պիրք զոր Մէքքէի Իմիրը գրած էր՝ բոլոր ուխտաւորներու հանգստութիւնը ապահովել հրամայող Կայս. հրամանագրոյն իրրեւ պատասխան։ Թանսին պէյ ալ մատոյց նուիրական վայրերու Ճէչիսին՝ Օսման փաշայի կողմէ գրուած Հիճազի արմաւները, զոյս հանեցաւ ընդունիլ Ն. կ. վեհափառութիւնը։ Այդ միջոցին, մաքանապետ Օսման պէյ Վեհ. Սուլթանին մատոյց Մէկվուտի օշարակը ու շաքարեղէնները։ Նաեւ ուրիշ պաշտօնատարներ ալ Մեծ-Եպարքոսին, Նախարարներուն և բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն։ Մզկիթին դուրսը գտնուող զինուորներուն և ժողովրդեան ալ օշարակներ ու շաքարեղէններ բաշխուեցան։ Ծննդեան գիրքին ընթերցումէն ետքը, հանդիսաւոր աղօթքներ եղան կայս. արեւշատութեան համար։ Ժամ 7ին Վեհ. Սուլթանը, փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած և Իր դէմը ունենալով Սպարապետ Բիդա փաշան, հանդիսական թափօրով կայս. Պալատ դարձաւ։ Կայս. թափօրին երթ ու դարձին ատեն բարեւի կեցած զինուորները ու ժողովուրդը «Բատիշահը չօք եաշա» գոչեցին։

—Բոլոր նախարարները և կրօնական, քաղաքային և զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարները, երէկ, կայս. Պալատ գացին և Մէվլուտի տօնին առթիւ իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելով արժանացան կայս. մեծարանաց։

—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, երէկ, չաքարեղէններ բաշխուեցան բոլոր զօրանոցներու, Համազգային Անկիւանոցին, Տար-իլ-Խայրին և կարգ մը վարժարաններու. թէ՛ ուսանողները և թէ զինուորները «Բատիշահը չօք եաշա» գոչեցին։

—Կայս. Իրատէ մը երէկ հրատարեց որ նախարարները իրենց ապարանքները երթալով հանգիստ ընեն, օրուան տօնին առթիւ։

—Կայս. Պալատն առաջին քարտուղարութիւնը հեռագրով Վեհ. Սուլթանին կայս. բարձր գոհունակութիւնը հաղորդեց Եգիպտոսի Խիտիվին, Մէքքէի Էմիրին, կուսակալներուն, զօրաքանակաց հրամանատարներուն և օտար տէրութեանց մօտ գտնուող օսմ. դեսպաններուն, որոնք Մէվլուտի տօնին առթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած էին կայս. Պալատ։

—Երէկ, կայս. բոլոր նաւերը և Մախսուսէի ու Շիրքէթիի և առուտրական նաւերուն դրօշները զարդարուած էին։

ՀԱՄՄԱՀԱՅԱՆՈՑ Անկեղծոցին մէջ երէկ կատարուեցաւ ծննդաբերութեան վայրին բացման հանդէսը։ Նախ Մարգարէին ծննդեան գիրքին ընթերցումը կատարուեցաւ և յետոյ բարեմաղթութիւններ եղան կայս. արեւշատութեան համար։ Սրահին դուռները բացուելով, ներկայ եղող պաշտօնատարները ու բժիշկները այցելեցին զայն. երկու սենեակներու մէջ կարգաւ անկողիններ դրուած էին։ Ամէն մէկ սենեակի մէջ կան ութ անկողին և ատոնց իւրաքանչիւրին քովը փոքրիկ մահճակալներ՝ նորածիններու համար։ Սենեակներուն ներքին ժաը ներկուած է առողջապահական պայմաններու համաձայն։ Մասնաւոր սենեակ մըն ալ կայ մանկաբարձութեան գործողութեանց համար՝ ամէն տեսակ գործիքներով. ուրիշ սենեակի մը մէջ լոգարաններ կան նորածիններու համար։ Եօթ ամսուան յղի կիները պիտի ընդունուին այդ հաստատութիւնը, իսկ անկէ պակասին համար երբ դիմում ըլլայ, տոմս մը պիտի տրուի յղի կնոջ ձեռքը, որպէս զի եօթը ամիսը լրանալուն ներկայանայ։ Մինդաբերութենէն ետքը կիները քսան օր պիտի մնան այդ հաստատութեան մէջ, բայց երբ անոնց առողջական վիճակը անհրաժեշտ ընծայէ, աւելի երկար ատեն պիտի կրնան մնալ։ Մասնաւոր դպրեակ մը պիտի զբաղուի այդ հաստատութեան մէջ։

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԲԺԻՇԿՆԵՐ.— Բաղաքապետութեան որոշմամբ հետեւեալ բժիշկները մանկաբարձ կարգուեցան կ. Պոլսոյ թաղապետական շրջանակներուն.— Ա. շրջանակ՝ բժշկական վարժարանի ուսուցիչներէն Պիւրանէտտին պէյ, Բ. շրջանակ՝ Կիւլխանէի հիւանդանոցին բրժիշկներէն Բէֆիգ պէյ, Գ. շրջանակ՝ Բէքօ էֆ., Դ. շրջանակ՝ Բէնան էֆ., Ե. ու Է. շրջանակ՝ Զոզրաֆոս էֆ., Զ. շրջանակ՝ Մարքորելօ էֆ., Թ. շրջանակ՝ Հիւսնի Շաքիր պէյ և Ժ. շրջանակ, Մուսթաֆա էֆ.։ Ինչպէս յայտնի է, այս բժիշկները, երբ ծննդաբերութեան դժուարին պարագաներու համար տեղեկութիւն տրուի, առանց վարձքի պիտի երթան և պէտք եղած դարմանները պիտի ընեն։

ՕՍՄ. ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ.—Ֆրանսայի Շէնայարը նաւագործարանին մէջ օսմ. կառավարութեան հաշուոյն շինուող մարտանաւերէն Այնարալը ըրտտար նաւին մեքենայի առաջին փորձերը կատարուելով գոհացուցիչ արդիւնք ձեռք բերուեր է. միւս նաւերուն շինութիւնն ալ առաջ կը տարուի։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏԷԶԻ վարչութեան կողմէ Վալաթիոյ կողմը հաստատուելիք դրաշմաթուղթի ճիւղին համար սենեակներ վարձուած են ՄէՀմէտ Ալի Փաշա խանին մէջ, Գործառնութիւնները այս չաբթու պիտի սկսին։

—Հանրային Պարտքի վարչութեան իրաւագիտական ճիւղին պաշտօնեաներէն Մինասեան էֆ. դրաշմաթուղթի գատերու հետապնդման պաշտօնեայ կարգուեցաւ։

ՕՐԻՈՒԳԴՈՐԻՆԵՐՆԵՐՈՒ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ. վիճակահանութեան 7րդ թիրատիին համար, որ մայիս 1ին պիտի կատարուի, տոմսերու մեծ խնդրանք կայ. Նոյն իսկ նահանգները դրկուածները սպառած ըլլալով, ամէն կողմերէ հետզհետէ տոմս կ'ուզուի։ Աւելորդ է ըսել թէ այդ տոմսերուն գնումը երկու կերպով օգտակար է. նախ օտար և անծանօթ վիճակահանութեանց տոմսերը գնել հարկ չի մնար և երկրորդ՝ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան տոմսերը գնելով, անոր հաստատման նպատակին այսպէս գաղթականներու զետեղման գործին նպաստ մը տրուած կ'ըլլայ։ Հետեւաբար այդ տոմսերուն գնումը ամէն կերպով նպաստաւոր է։

ՍԵՂԱՆԸ.— Օսմ. Պանքային Տէօրէն Բանէրի պէյ, առջի իրիկունը, սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Ֆրանսայի դեսպանատան խորհրդականը, Անգլիոյ դեսպանատան գործակատարը, Օսմ. Պանքային ընդհանուր Տնօրէն Գ. Տրգէս և այլն։ Սեղանէն ետքը երեկոյթ մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Ֆրանսայի ու Պելճիքայի դեսպանները և ուրիշ հրաւիրեալներ։

ՕԳՆՈՐԻՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Անատոլիի երկաթուղիին անցած տեղերէն առնուած լուրերու նայելով, երէկ Ըլճէի ու Ագչէկրի մէջ ձիւն տեղացեր է և Ատարազարի, Գոզ Օյուքի ու Էնկիւրիի կողմերը՝ անձրեւ։

— Ատանայէն կը գրեն թէ օդերը մէկ քանի օրէ ի վեր բարեւոք են։ Երկրագործները սկսած են ակիատիլ արտերուն մէջ, սակայն կը վախցուի թէ մի՛ գուցէ օդերը տաքնալու հետեւանքով լեռներու վրայ ձիւները հալելով հեղեղներ գոյանան և գետերու եզերքներու արտերը վնասուին։

— Միխալըճի Սաղլըք անուն տեղին պարտէզներուն պահպան Սէյիտ, անցեալ շաբաթ գրը, անձրեւի պահուն կամարախի մը տակ պատսպարուեր է, սակայն նոյն միջոցին կայծակ իջնելով Սէյիտի կռնակը ու ոտքերը այրեր են, որով կեանքը վտանգի մէջ է։

ԱՆԱՄՈՒՇ ԺՈՒՄԱՆԻՄԸ.— Զանազան կողմերէ, երէկ, կ. Պոլիս բերուեցան 500 գառնուկ և 80 եզ։ Քաղաքապետութիւնը քննելով այդ գառնուկները, վեց օխայէն պակաս կշռողները գրաւեց։

ՈՒՍՏԱԼԻՐԵՆԵՐՈՒ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ.— Երէկ ուսելիքներու գիները սպաչա էին՝ մեծաքանակ գնումներու համար։

Զուկ.— Զկնարանին մէջ, երէկ, աճուրդով վաճառուեցան պարպուտիա՝ քիլոն 20, գաւեա՝ 3½, քէֆալ՝ 8½ ղրուշ։ իսկ քոլիոզին հարիւրը 24 և չիրոզ ըլլալիք սիուրին ալ հաղարը 105 ղրուշ։

Բանզարեղեն.— Բակլա՝ օխան 70 փարա, տոմաթէս՝ 3½ ղրուշ և դգում՝ 4 ղրուշ։

Մսեղեն.— Երէկ չորս նաւակներով մսեղէն բերուեցաւ և օխան 3 և 3.10 փարայի ծախուեցաւ։ Միտիլլիէն բերուած սոփորով մսեղէնը՝ հարիւր փարա։

Պանիր.— Միտիլլի պանիրին օխան՝ 6½ ղրուշ, սպիտակ (չայըր) 7, քաչաքալ՝ 9½, Տիլ՝ 9, գաչար 13 և Օվա գաչարը 11½ ղրուշ։

Հաւկիթ.—Պարթէնի հաւկիթին հարիւրը 23½ ղրուշի ծախուեցաւ։

Հաւ.—Երեսուն վանդակ հաւ ժամանելով հաղը 7 ղրուշի ծախուեցաւ և վառեակներն ալ 3 ղրուշի։

Ձեր.—Երէկ բերուած 80 տակառ ձէթերէն Այվալըքի տեսակին օխան 6.30 փարայի ծախուեցաւ։

Շեքար ու խաճուկ.— Շաքարին կէնդիարը 83 ղրուշի ծախուեցաւ և խաճուկին օխան ալ 6.10էն 7 ղրուշի։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Դալաթիոյ, Պոլսոյ ու Բերայի ճիւղերը գոց պիտի ըլլան մայիս 2ի (Ն. Տ.) հինգշաբթի և մայիս 6ի երկուշաբթի օրերը։

ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Բերա Եէնի Զարշը 76 թիւ տունը բնակող Սոֆի անուն կինը, առջի օրը, սենեակը գոցելով բանալին դուրսի սրահը սեղանի մը վրայ դրաւ և քաղաքը գնաց։ Վերադարձին տեսաւ թէ բանալին անհետացեր է և սենեակը քննելով դարակը բաց գտաւ և հոն պահուած արկղիկն ալ վերցուած։ Արկղիկը կը պարունակէր ութ ոսկի և հինգ հարիւր ոսկիի արժէքով գոհարեղէն։ Սոֆի ոստիկանութեան յանձնեց նոյն տան մէջ խոհարար Անաթթաը և սպասաւոր Մահմոդը՝ իբրեւ կասկածելի։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով հաստատեց թէ գողները կոտրած չէին և արկղիկին դուրս հանուելն ալ տեսնող մը եղած չէր, որով կ'ենթադրուի թէ յերիւրանք մը է եղածը։

ԷՆԿԻՐԻՐԻ վճռատականներէն Աբաքան Գէորգ էֆ.ի Դալէճիքի գործատարը՝ Յովհաննէս անուն կառապանի մը երկու հարիւր ոսկի յանձներ է Աբաքեան էֆ.ի տրուելու համար։ Կառապանը Էնկիւրի ժամանելուն յայտարարեր է որ թաքնուեր է։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԶԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

1881 դեկտ. 8/20 թուականի կայս. հրամանագրի Ե. և Բ. յօդուածներու և 1903 սեպտ. 1/14ի յարակից հրամանագրի ԺԲ. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, հետեւեալ թիւերը՝ 226,954, 294,024, 294,025, 515,112, 515,113, 733,717, 1,135,817, 1,448,933, 1,931,769 որոնք 1877 յունիս 1ի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ չտած են, եթէ մինչեւ 1907 յունիս 1 չներկայացուին, ջնջուած պիտի համարուին։

Կ. Պոլիս, 1 ապրիլ 1907 8—6

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Թէրթիս երկկուսա թիւին ներքին լուրերու բաժնին մէջ ամփոփեցինք պարունակութիւնը այն տեղեկագրին զոր Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը կը հրատարակէ ամէն տարի կանոնաւորաբար։ Նկատելով որ այդ տեղեկագիրը չատ յստակ կերպով կը պարզէ Թուրքիոյ արտասահմանեան և դրամական բարգաւաճ վիճակը, անգամ մը ևս ապացուցանելով օսմանեան երկիրներու բնական հարստութիւններուն առատութիւնը, ինչպէս նաեւ Օսմ. Կայս. Կառավարութեան դրամական փայլուն դիրքն ու վարկը հանդէպ բոլոր միջազգային հրապարակներուն, յարմար կը դատենք քիչ մը ընդարձակ յիշեալ ամփոփումը։ Տեղեկագիրը մանրամասնօրէն կը յիշեցնէ 1321-1322 շրջանին՝ այսինքն Հանրային Պարտքի Վարչութեան հաշուական կարգադրութեանը համաձայն 1/14 սեպտ. 1905 թուականէն սկսող և 31 օգոստոս/13 սեպտ. 1906 թուականին վերջացող շրջանին բոլոր գործողութիւններն ու գործառնութիւնները, ի մասին տասնորդի, աղեմամի, և 8/20 դեկտ. 1881 թուականի կայս. հրովարտակին մէջ չյիշուած կարգ մը հասոյթներու։ Միանգամայն վերջին երկու տարիներուն, 1320-1321 (1904-1905) և 1321-1322 (1905-1906) շրջաններուն բաղդատական հասոյթներն ալ ներկայացուած ըլլալով, վարչութեան յաջող ընթացքը խիստ գնահատելի հանգամանք մը կը տանայ։ Միայն թէ հաշիւները փոխանակ մի միայն վարչութեան կեդրոնական Անատոլը հասած զուտ հասոյթներու վրայ հիմնուելու, դեռ գաւառներու մէջ գտնուող զուտ հասոյթներն ալ նկատի առնուելով, ամբողջական գումարը հիմ բռնուած է։ Հաշուական այս հիման համաձայն, անցեալ տարւոյ վերջը (այսինքն 31 օգոստոս/13 սեպտ. 1906 թուականին) հասոյթները 474,705 օսմ. ոսկիի յաւելում մը ներկայացուցած են՝ այսինքն զուտ չատ մը, կեդրոնի և գաւառներու բոլոր ծախքերը հաշուելի վերջ։

Գալով ընդհանուր հասոյթներուն, վերջին հաշուական տարեշրջանին այս կարգի հասոյթները՝ 273,908.18 օսմ. ոսկի աւելի եղած են, բաղդատմամբ նախորդ տարեշրջանի, հաւասար 13.59 % համեմատութեան մը։ Բայց որովհետեւ այս յաւելման մէջ Թէնզիզաքը Ասֆէրիյի վարչութեան հաշուոյն գանձուած 139,028 օսմ. ոսկին ալ հաշուելու է՝ այսինքն սոյն գումարը հանելու է նախորդ գումարէն, զուտ յաւելումը 134,879 օսմ. ոսկի եղած կ'ըլլայ, 6.69 % համեմատութեամբ։ Տասնորդի տուրքերուն հասոյթը 1320—1321 շրջանին (1904—1905) թէեւ 1 միլիոն 519,083.79 օսմ. ոսկի եղած է, 1321—1322 շրջանին (1905—1906) բար

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ հեռեւեալ երկու Շրջաբերականները ուղղուած են մայրախաղիս Թաղ. Խորհուրդներուն. —

Անցեալ տարւոյ նոյեմբեր 15 թուականաւ և 941 համարաւ մեր ուղղած շրջաբերական գրովը յայտնելով թէ կարեւոր համարուած է ճշդել ի նորոյ թիւը ա՛յն անձանց որք օրինօք կը պարտաւորուին Պատրիարքարանի տրոց վճարման մասնակցիլ, ըստ այնմ Պատրիարքարանիս հասութից այդ գլուխն արդիւնաւորելու և գանձմանց մասին կարելի դիւրութիւններն ընծայուելու համար, յանձնարարած էինք թաղիք մարդանամարի տումարէն քաղելով՝ կազմել ցուցակը այն ազգայնոց, որք չափահաս են և չահու տէր՝ յաւելլով եւս անոնց ասպիսանը, և յուղարկել դայն ի Պատրիարքարան:

Այլ սակայն նոյն յանձնարարութիւնը անտի և այսր գործադրուած չլինելով, հարկ դատեցինք երկրորդել մեր յանձնարարութիւնը և հրաւիրել նաեւ Պատուաբժան Խորհուրդդ որ փութացնէ պահանջուած ցուցակներու առաքումը, յոկլով գտնէ ընտրոյզ կամ իւղագիտի ցուցակներուն պատճէնը:

Սիրելի,

Զատական տօնը կը մօտենայ. Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի լուսափայլ Յարութեան սուրբ յիշատակը պիտի տօնենք, ուրբ հաւատոյ լուսով լուսաւորեալք՝ մեր եկեղեցիներուն լուսազարդութեամբ պիտի փառաւորենք զՀայոյն ի Լուսոյ:

Իւղագինն է այդ լուսաւորութեան նշանակը, զոր մեր Ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցին հնաւանդ սովորութեամբ պահած է մինչեւ ցայսօր: Իւղագինն է հկեղեցիներու պայծառութեան և բարեզարդութեան համար բարեպաշտական նուիրատուութեանց ամփոփումը: Իւղագինն է իւրաքանչիւր հաւատացեալոյն վրայ իր հաւատքին ու կրօնքին զօրութեամբ դրրուած պարտաւորութիւն մը: Իւղագինը կը վճարուի մանաւորապէս այն եկեղեցւոյն՝ որուն հովանւոյն ներքեւ կը բնակի ոք, և որուն Սուրբ Աւազանէն լուսաւորութեան վերածնութիւնը ստացաւ:

Սիրելիդ մեր ի Տէր, հրաւիրեմք Զեզ ալ փութալ ժամ առաջ այդ Իւղագինի նուէրը հասցնել Ձեր Ս. Եկեղեցւոյն, որ նուիրական է Ձեզի համար. նուիրեցէ՛ք սիրայօժար, նուիրեցէ՛ք զուարթառատ, նուիրեցէ՛ք անյապաղ:

Յարուցեալն Քրիստոս, Պարգեւատուն չնորհաց, Նախախնամող Տիեզերաց, Մարխիթարիչն ամենեցուն, ընդունի ի բարին իւր փառաց ընծայեալ նուէրիդ, և հարիւրապատիկը հատուցանէ Ձեզ բարութեամբք, միսիթարութեամբ և երանութեամբ:

Մնամք օրհնեալն ողջունիս
ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՄԱՂԱԳԱՐԻՍ ԱՐԲԱՆԻՍԿՈՅՍ

Ց. Դ.—Ս. եկեղեցւոյդ Թաղական Խորհուրդը պիտի սանայ Ձեր նուէրները եւ պիտի ծանուցանէ պաշտօնապէս ի լուր ժողովրդեան:

Ս. ՊՈՍՏՐԻԱՐՔ ՀԱՍՔՐ

Ս. Պատրիարք Հայրը այս առաւօտ կանուխ Մայր եկեղեցի գնաց Նախագահելու վերջին Արեւագալին որ, ըստ սովորութեան, մանաւոր հանդիսաւորութեամբ կ'երգուի: Ն. Սրբազնութիւնը քարոզ պիտի խօսի և յետոյ Պատրիարքարան պիտի երլէ՝ ընթացիկ գործերով զբաղելու:

*** Վաղը, Ս. Պատրիարքը չնորհաւորական այցելութեան կ'երթայ Դատական Նախարար Ազատբերման փաշայի, Ն. Բարձրագոյն Դատութեան աղլկան ամուսնութեանը առթիւ:

ՊԱՅԿԱՐԻՍԻՈՅ Ա.ԱՌԱՔՆՈՐԴԻՆ

Դոհունութեամբ կը նշմարենք թէ Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեանի մասնաւոր առթիւ իր յիշատակը յարգողներուն կողմէ նուիրեալ «Փոխան ծաղկեպսակի» գումարները Պէրպէրեան վարժարանին յատկացնելու գաղափարը, զոր անգամ մը ալ չեշտած էինք մեր երէկուան թիւով, ընդունելութիւն կը գտնէ հետզհետէ, և նուիրատուութիւնները կը յաջորդեն իրարու: Այսպէս, Ինչիսն Ասլանեան Ընկ. Տօքթր Սիմոն էֆ. Դայսէրլեան (Նախկին գան Պէրպէրեան վարժարանի) երէկ Պատրիարքարան երթալով, անձամբ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնած է 10 օսմ. ոսկի, այդ կրթասիրական նպատակով: Նոյնպէս, Դուրգէն էֆ. 5 ոսկի և Բիւրական Առեւտր. Շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը՝ մէկ ոսկի:

*** Ս. Պատրիարքը՝ կրթական նախարարութեան ուղղեալ գրով մը ծանուցանելով Պետրոս էֆ. Կարապետեանի Պէրպէրեան վարժարանին պատասխանատու Տնօրէն անուանուիլը, վաւերացումը խնդրեց:

*** Կեդր. վարժարանի Գ. կարգի աշակերտները 10 ֆրանք զրկած են Խմբագրութեանս, «Փոխան ծաղկեպսակ»ի նուիրուելու համար Պէրպէրեան վարժարանին: Ցանձնեցինք Ս. Պատրիարք Հօր:

ԿԻՐԹԱԿԱՆ ԴՈՒՐԾԸ՝ ՄՈՒՏՔԻ ՄԷՋ

Մեր այն թղթակիցը, որուն հաղորդած տեղեկութիւններն հրատարակեցինք չորեքշաբթի թիւով, Մուշի Արշեստանոց-Որբանոցներու մասին, կը գրէ մեզ նաեւ տեղւոյն վարժարաններուն նկատմամբ. —

Երկու խօսք ալ կրթական խնդրոյն վրայ: Մուշը, ինչպէս յայտնի է, եօթը ազգ. վարժարան ունի. մէկմէկ վարժարան ալ ունին հռոմէական ու բողոքական ազգայինները:

Վերեւ յիշուած 7 դպրոցներէն առաջին հինգը՝ հինգ թաղերու դպրոցներն են, ուր կը յաճախեն վերիվերոյ 430 աշակերտ և 12-13 դասատու, ունենալով ընդհանրապէս 14,800 զրուշի ծախք մը, որուն հարիւր մէկ հինգերորդը թաղականներէն կը հայթայթուի, իսկ մնացեալը կը ծանրանայ եկեղեցիներու աղքատ մնացեալներուն վրայ: Կան նաեւ երկու որբանոցները, մէկը աղջկանց՝ որ հիմա թէ՛ որբանոց է, թէ՛ արհեստանոց և թէ՛ դպրոց. և մանչերու որբանոց-արհեստանոցը: Աղջկանց վարժարանը կը յաճախեն 250ի չափ աղջիկներ: Կաթոլիկներու և Բողոքականներու վարժարաններն ևս բաւական թիւով աշակերտներ կը յաճախեն. ասոնցմէ վերջինը դեռ մեծ յառաջդիմութիւն մը չէ գտած, թէպէտեւ դրամը աւելի առատ է հոն: Աշակերտներուն թիւն է 25էն 30: Դալով Հռոմէականներու վարժարանին, կրնանք առանց սատամսելու ըսել թէ Մշոյ առաջին դպրոցն է, ուր կը յաճախեն 200է աւելի աշակերտներ: Այս դպրոցին տեսուչն է Մխիթարեան միաբանութենէն Հ. Ինանեան, որուն կը գործակցին տեղւոյն կարող ուսուցիչները, ինչպէս էր Դալուստ Անդրէասեանը, Դեւադ Տ. Կարապետեան են.: Միակ դպրոցն է որ շրջանաւարտ կուտայ. թէպէտեւ թիւով քիչ, սակայն որակով ըստ բաւականի հմտութիւն ունին: Տարեկան ծախքը 100 ոսկիէն աւելի է:

Այս բոլոր դպրոցներուն մէջ աւանդուած ուսումը, միջակ ըսուելու արժանի բան մըն է: Ներսական լեզու չկայ, թէեւ Հռոմէականներու վարժարանին մէջ փորձեր կ'ըլլան ֆրանսերէնի: Տղաք հաւիւ հաղ հասարակ ընթերցում մը սորված՝ առանց շրջանին աւարտելու Շուկայ կը նետուին:

Ցիլիքական դասախարակութեան ալ խնամք չի տարուիր Մուշի դպրոցներուն մէջ: Եթէ գաւառացիի առողջ կազմը չըլլար, շատ աւելի տկար ու հիւանդոտ պիտի ըլլային այդ դպրոցներուն աշակերտները: Բարեբախտաբար ամառը կը մնանայ, և տղաք կը սկսին իրենց ամենօրեայ լուացումը քաղաքիս մէջէն անցնող գետին մէջ, որ կ'առնէ կը տանի իր հետ ամէն անմաքրութիւն և ապոց մարմնական կեղտերը: (Մ. Ա.— Դաւառային դպրոցներու մէջ տիրող անմաքրութեան մասին գրուած այս տողերը անգամ մը ևս կը հաստատեն մեր ողջամիտ աշխատակցութիւնն՝ Օր. Զապէլ Զաքարեանի՝ Աբեւելիի առջի օրուան թիւին մէջ հրատարակուած յօդուածովը մասնաւորապէս գրուած:)

ՍԱՄՍՈՆԻ Ա.ԹԱՂՆՈՐԴԸ

Անկողմնակալութեամբ կը հրատարակենք հետեւեալը՝ որ պատասխան մըն է Ս.ԱՐԵՒԵԼՅԻ 6444 թիւով հրատարակուած նամակին՝ ի մասին Սամսոնի Ս. Առաջնորդին: Թնդիրը պժմէութիւն ունի մանաւանդ անոր համար որ Տ. Յակոբ եպիսկ. Աշտ մայրաքաղաքս եկած է այս միջոցիս, և Սամսոնի առաջնորդական խնդիրը Ազգ. Կեդր. Վարչութեան սեղանին վրայ կը գտնուի.—

Անցեալները Աբեւելիի 6444 թիւոյն մէջ Ե. էֆ. Թօգատլեան 8 հատուածներէ բաղկացեալ պաշտպանողական մը գրած էր մեր Ս. Առաջնորդին համար: Կը խնդրենք Աբեւելիէ սիրուած օրաթերթի խմբագրութենէն, որ հաճի մեր պատասխանն ալ հրատարակել:

Ա. Սամսոնի եկեղեցւոյ չինութեան խնդիրը մեռեալ տառ մնալով՝ Ս. Առաջնորդի եռանդուն ջանքերուն չնորհիւ իրական հանգամանք մը ստացաւ, կ'ըսէ յօդուածագիրը.— Կը հարցնենք յօդուածագիր պարոնին թէ Սամսոնի եկեղեցւոյ հիմնարկութեան նախնական պատրաստութեան համար անոր մօտ գտնուող հողերու գնման ժամանակ ինքն ո՞ւր էր և Ս. Առաջնորդը ո՞ւր. և եթէ 1300 ոսկւոյ մօտ գումար մը հանգանակողը Ս. Առաջնորդը ինքն էր, ինչո՞ւ արդեօք յանձնաժողովի գործօն անդամներու ետ քաշուելէն յետոյ 1300 փարա իսկ չհայթայթուեցաւ, և ոչ ալ յանձնաժողովի ժամանակն մնացած և ապա գանձելի 300 ոսկիէն 300 փարա:

Բ. Բացարձակապէս Առաջնորդի չնորհիւ է եղեր հանգուցեալ Յակոբ էֆ. Կիւտիկեանի 500 ոսկի վարժարանի և 500 ոսկի ալ եկեղեցւոյ ըրած կապը.—Ս. Առաջնորդը այս խնդրոյն մէջ ո և է բարոյական ազդեցութիւն չունեցաւ և եթէ նախորդ յանձնաժողովի գործօն անդամներուն ձեռք առած իմաստուն միջոցները պակէին, կտակարարին պարագաները Ս. Առաջնորդի ընթացքն զգոյ՝ կտակը կատակի փոխելու արամադրութիւն ունէին:

Գ. Կիւտիկեանի պանդոկի կէս բաժնին գնման պատճառն ալ ինքը Ս. Առաջնորդն է եղեր.— Այս ալ անչափ ճշմարիտ է, որչափ կտակի խնդրոյն համար գրուածը. որովհետեւ ոչ թէ պանդոկի կէսի գնման, այլ եկեղեցւոյ հիմը դնել կարենալու համար, անոր զրաւի դրուելուն պատճառ եղողն ինք Առաջնորդը եղած է. այս՝ ընթացքով եթէ չարունակուի, հետզհետէ տոկոսի բարդումով, օր մըն ալ վաճառման պատճառն ալ պիտի ըլլայ ինքը:

Դ. Ճանկիի թեմերէն Պաֆրայի վարժարանին չինութեան դրամը ամէն ոք գիտէ թէ, ոչ թէ Յակոբ Աչոտ եպիսկոպոսի, այլ նախորդ տեղապահի մը օրով հանդանակուած է:

Ե. Թեմական գիւղացիներու աղքատիկ վիճակին վրայ խղճալով, իր թոչակներու պահանջէն 13,000 զրշ.ի գումար մը նուիրեր է եղեր: Ասիկա ըստ մեզ առասպել մըն է, քանի որ Առաջնորդարանի մէջ, ոչ գանձապետութիւն կայ, ոչ հաշուոյ կանոնաւորութիւն և ոչ տոմար, և հակառակ քանիցս եղած պահանջումներու՝ ցա՛րդ ո և է հաշիւ չէ ներկայացուած պտտկանեալ փողոցոյն. հաշուական քննութենէ յետոյ միայն կարելի է ստուգել թէ Առաջնորդ Սրբազանը պարա՞ք ունի թէ պահանջ:

Զ. Զանազան առթիներու մէջ Յակոբ Աչոտ Սրբազան 50 ոսկւոյ չափ նուէր տուած է եղեր վարժարանին.—Այսպիսի նուէր մը ոչ ոք գիտէ կամ լսած է. սակայն վարժարանի հասոյթէն 30 ոսկւոյ չափ գումար մը Ս. Առաջնորդին առնելը ամէն ոք գիտէ և ասոր համար Իր նոյնիսկ որ այն ժամանակին Թաղական Խորհուրդը խմբովին հրաժարեցաւ:

Է. Իսկ գալով Իզմիրի մէջ ձեռնարկած հանգանակութեան ու Աւաղանի ծախքին Ս. Առաջնորդի իր քսակէն հոգալու խոսման՝ ասոնք ալ դեռ խոստումներ են:

Ահա այսպէս անկողմնակալ կերպով պարզեցինք ճշմարտութիւնը՝ մասնաւոր նկատումներով եղած կարգ մը յիրաւանքներու հանդէպ, ինչ որ ի հարկին պիտի հատատէ մասնաւոր քննութիւն մը, զոր խնդրած է Սամսոնի հայ համայնքը, կեդր. Պատկառելի Խան Ժողովէն, քննիչ մը ղրկել խնդրելով:

Կը փափաքինք և կը սպասենք Պատրիարքարանի արդար ու պատշաճ տնօրինութեան:

Սամսոնցի Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Ա.ԶԳ. — Յառաջիկայ Յաղկազարդի կիրակի (15 Ապրիլ) Դեր. Տ. Գէորգ Սրբազան Երէցեան Թաղիս Ս. Աստուածածին եկեղեցին Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ, հանգուցեալ Տօքթէօր Համբարձում Պէյ Նազարեանի մահուան քառասներորդ օրուան առթիւ: Յաւարտ Ս. Պատարագի՝ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի:

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամ 12, Ս. Պատարագ՝ ժամ 2:

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Պէշիկթաշի
Ա.ՏԵՓԱՆՈՍԻԱՆ Գ. Ա.ՏԵՓԱՆՈՍԵԱՆ
Ց. ԱԼԼԱՆԷՄՅԱՆ ԳԱԼՈՒՍԻՍ ԱՔԼԵԱՆ
11 Ապրիլ 1907 Պէշիկթաշ

ՄԱՍԻՍ գրական չաբաթաթերթի այս օրուան թիւը յաւելուածական ճոխ էջերով հրապարակ ելաւ հետեւեալ չահեկան բովանդակութեամբ.—Ռէթէոս Պէրպէրեան. Նոյմէ Առմեն: — Բնական ակնարկ մը՝ «Պարզ Բարոյ»ներուն վրայ. Ե. Կողբացի: — Արուեստագէտ և արհեստաւոր Հայ դերասաններ. Սմբատ Դաւթեան: Մարլեան Նուագահանդէսին ելքը. Տիրան Աստուածատուր: Դիմակին տակ. Միհրան Ուղուրլեան: «Մասիս»ի հարցումը: Մերուժան Պարսամեան: — Կանաչ. Հրանտ Նազարեան:—Ռէթէոս Պէրպէրեանի մահը. Խ տր.: Կիրակիի Նուագահանդէսը: Բրոնիկ: Պարզեւաւոր բամանդրագրութիւն: Զրի նմոյշ մը կը ղրկուի փափաքողներուն: Հասցէ, Դալաթիա, Գուրչունլու խան, 7:

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻԱՆԴԻԱՆՈՅ

Հանգուցեալ Մկրտիչ էֆ. Յովհաննէսեանի յուշարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս: Բենիամին էֆ. Սարբեան 108, Անդրանիկ էֆ. Քիւրճեան 60, Ներսէս էֆ. Ճիւպէրեան 40 ղրուշ:

*** Հանգուցեալ Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեանի յուշարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 60 ղրշ. նուիրած է Հիւանդանոցիս՝ Արամ էֆ. Մարկոսեան:

(Հոգաբարձութիւն)

ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

Խնամակալութիւնս չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տէր և Տիկին Նազարէթ Տ. Վարդերեան իրենց մօրէ մօրեղբօր Հոգւոյն Համար 5 օսմ. ոսկի, Բարսեղ աղա 5, Բարսեղ աղա ի Կիրասան 1, Տեւրք Զարէհ Խորասանճեան 1, Ենիկ Կ. Կիրակոսեան ի Պիլէճիկ 1, Սուրէն Պէշալեան իր ամուսնութեան առթիւ 1, Հայկ Ղազարոսեան Ողբ. Ռ. Ց. Պէրպերեանի մահուան առթիւ 1, Օսմ. ոսկի, Կէմէչիկի Մեծ Նոր գիւղէն Տեւրք Մարարոս Բուհանեանի ձեռամբ 25½ ղրուշ:

Նոյնպէս չնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ Տեւրք Կարապետ և Մատթէոս Մատթէոսեան և Տիկին Լիլիպա Գալըսճեան (ի Բարիզ) Որբանոցիս նուիրած են ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ մօր Տիկին Սրբուհի Մատթէոսեանի՝ 1½ արտալար հող, Նէտիգուէյի դուրս, Երուսաղեմայ վաղքին:

(Խնամակալութիւն)

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՐԻՍԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ

Մայրաքաղաքիս պարսկական հիւանդանոցին ու դպրոցին ի նպաստ կազմակերպուած Նուագահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի (15/28 ապրիլ) միջօրէին յետոյ ժամ 2ին (Ր. Ե.), պարսկական դեսպանատան սրահներուն մէջ: Այս Երաժշտական Յերեկոյթը, զոր կը հովանաւորէ պարսկական դեսպան Վահ. Միրզա Բիզա Խան, եղանակին գեղարուեստական լաւագոյն հանդէսներէն մէկը ըլլալու ամէն առաւելութիւն կ'ընծայէ, ինչպէս կ'երեւայ յայտագրին մէջ նշանակուած հատուածներէն և քննադատին մասնակցելու հրաւիրուած առդիտորներուն անուններէն: Ասոնք՝ են Տիկին Լէքօոնէ-Մաքլէր (որ անցեալ կիրակի այնքա՛ն ծափահարուեցաւ մեր Հիւանդանոցի Նուագահանդէսին մէջ), Օրիորդք Բէլլէկրինի և Ալիս Հանրմանն, Պ. Պ. Հէկէյ, Ա. և Ս. Գրաուն, Մէրսընիէ (թաւջութակահար): Դաշնակը պիտի վարէ Պ. Սէլվէլլի:

Նուագահանդէսը բաժնուած է երկու մասի, և պիտի նուագուին ու երգուին լաւագոյն հատուածները հետեւեալ հեղինակներուն.—

Godard, Litz, Pierné, Haydn, Buch, Raff, Zabel, Hubay, Rubinstein.

Պաշտօնական անձնաւորութիւնք, դեսպանական մարմինը և երկու սեռի ընտրեալ դասակարգի բաղմութիւն մը ներկայ կը գտնուին այս Նուագահանդէսին, որուն փայլը աւանդական դարձած է: Մուտք մէկ օսմ. ոսկի:

Նուագահանդէսը, ինչպէս ըսինք, պիտի տրուի Պարսից Վսեմ. դեսպանին հովանաւորութեան ներքեւ: Կարգադիր Մասնախումբը կազմուած է հետեւեալ կերպով.— Հաղգր պէյ (իրաւագէտ խորհրդական Բ. Դրան) պատուակալ նախագահ. Մուսթաֆա Խան (Խորհրդական Պարսից դեսպանատան) նախագահ. Գ. Ի. Կէրսոն (Տնօրէն Վիքը-Պանք-Ֆէրայանի), գանձապետ. Ռոսոլաթօ պէյ (իրաւագէտ խորհրդական Կայս. անձնական Գանձուն նախարարութեան) Քարտուղար. Գ. Լոմէն վան Բենը (քարտուղար Պարսից դեսպանատան) օգն. քարտուղար: Կարգադիր Մասնախումբը կը բաղկանայ քառասուն անդամներէ, որոնց մեծագոյն մասը պարսիկ երեւելիներ. նոյնպէս պետական ծանօթ անձնաւորութիւններ և ներսպագիներ. Հայ անդամներն են՝ Յակոբ Խան, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Մարդէն էֆ. Յակոբեան, Արշակ էֆ. Գարակէօզեան, Հրանտ Շամտանճեան Խան, Սավալան Խան և Տօքթ. Սամուէլ Խան:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերեն, ապրիլ 24)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 23 ապրիլ.—Պերլինի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ ո և է տեղեկութիւն չկայ Միջերկրականի տէրութեանց միջեւ քառակողմ զինակցութեան մը գոյութեան վրայ: Հոս ամէնուն կարծիքը այն է թէ ո՛չ Կարդաքէնայի և ոչ ալ Կայէդայի մէջ իրաց նոր կացութիւն մը առաջ եկած չէ: Կառավարութիւններն ի սկզբան է համոզուած էին թէ վերջին տեսակցութեանց ասեն նոր դաշնագիրներ կնքել կարելի չէր, վասն զի այդպիսի դաշնագիրներ դիւանագիտական բանակցութիւններէ ետքը Խորհրդարանին հաւանութեան պէտք է ներկայացուին:

Նոյնպէս իրականութեան չի համապատասխաներ այն լուրը թէ սպանիական նաւատորմը պիտի վերադառնայ Անգլիոյ դրամով: Կարելի է որ Սպանիա անգլիական նաւագործարաններուն մէջ մէկ քանի զրահաւորներ շինել տայ. բայց Անգլիա պետական գանձէն այդ նպատակին համար դրամ չի կրնար հանել առանց Խորհրդարանին գիտութեան: Անհաւատալի է նաեւ թէ Սպանիա ինքզինքն այն դերին մէջ զգայ, զոր եւրոպական լրագիրներէն ոմանք այժմ կը վերագրեն իրեն: Սպանիա պէտք չունի Անգլիոյ թեւարկութեան տակ մտնելու: Սպանիա ի՛նչ պատճառունի Պալէարեան կղզիներուն իր նաւահանգիստները Անգլիոյ պաշտպանութեան տակ դնելու, և որո՞ւ դէմ պիտի ըլլայ այդ պաշտպանութիւնը: Սպանիա լաւագոյն յարաբերութիւններ կը մշակէ Ֆրանսայի հետ, իսկ Իտալիոյ հետ հակառակութիւն մը չունի, և Գիբրմնիա մասնաւոր նպատակ մը չունի Միջերկրականի մէջ և ոչ ալ ռազմային կայան մը: Հետեւապէս Սպանիա ի՛նչ պատճառ կրնայ ունենալ այնչափ յանձնառութիւններով լեցուն զինակցութիւն մը կնքելու Անգլիոյ հետ, ինչպէս ըսուեցաւ, կարդաքէնայի մէջ: Պերլինի մէջ յայտնի է թէ Ալֆոնս թագաւորը տարւոյս մէջ Լոնտոն պիտի երթայ այցելել Անգլիոյ թագաւորին, բայց ասիկա նոր դաշնագիր մը կնքելու ըլլալուն ապացոյցը չէ, այլ երկու վեհապետներու անձնական լաւագոյն բարեկամութեան մը գոյութեան ապացոյցը: Պերլինի պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը հաւատան թէ Վիեննայի պաշտօնական շրջանակներու մէջ ալ վերջին ատենին հանդարտօրէն կը հետեւին կարդաքէնայի և կայէդայի տեսակցութեանց:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԵՐԼԻՆ, 23 ապրիլ.— Զինուորական երմտացոյցին վիճաբանութեան ատեն պատերազմական նախարար ֆոն Այշէմ, ըսաւ.— «Երբ կ'ըսուի թէ վարչապետը խոստացած էր խնայողութիւններ ընել զինուորական երմտացոյցին մէջ, աչքի առջեւ չունէր այս երմտացոյցը որ այն ատեն իսկ Ռայխսդագին ներկայացուած էր. մենք աւելի հանդարտ ժամանակներուն մէջ փոփոխութիւններ ըրինք հրետանիներու մէջ, հեռաւոր զինուորներու զէնքերու մէջ, որով ռազմամթերքի ալ փոփոխութիւններ յառաջ եկած էին. ասոնց համար վաւերացուած գումարները չբաւեցին, և իրարու յաջորդող Դահլիճներն ամէն անգամ նոր վարկեր պահանջեցին: Նոյնպէս ցամաքային ամրութեանց շինութեան համար վարկ մը պահանջած էի, յուսալով առանց աճապարանքի շինել զանոնք պատերազմ պատահելէն և ամրութեան պէտք զգալի ըլլալէ առաջ: Հին զէնքերը դեռ գործածելի են պատերազմի ատեն: Բայց խնդիրը միայն զէնքի վրայ չէ, այլ բանակին ոգւոյն և ժողովրդեան եռանդին վրայ: Այսուհանդերձ գերման զինուորը պէտք է որ գտնուած զէնքերուն մէջ լաւագոյնն ունենայ: Ռայխսդագը հաճութեամբ վաւերացուց այս քանին համար պէտք եղած վարկը: Մենք պէտք չէ գտնուինք այն վիճակին մէջ, ուր գտնուեցաւ երկու տարի առաջ Ֆրանսա, որ երբ քաղաքական հորիզոնը մթագնեցաւ, միլիոններ ծախսեց պատերազմի պատրաստուելու համար: Պէտք է որ մենք պատրաստ ըլլանք, մեր զէնքերը գործածելէ առաջ:»

ԼՈՆՏՈՆԻ ԶԻՆԱՆԱՆ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ

ՌՈՒԲԻՆ, 23 ապրիլ.—Լի Հունկ Զանկի որդեգիր և Վիեննայի չինական դեսպանին եղբայր՝ Լի Զինկ Ֆանկ Լոնտոնի դեսպան անուանուեցաւ:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱԼԱՏԸ

Լ.Ա. Հէս, 23 ապրիլ.—Բարնեկիի գողմէ չինուելիք խաղաղութեան պալատին հիմնարկէքը պիտի կատարուի յուլիսի վերջը կամ օգոստոսի սկիզբը:

ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Ա.ԶԳ.— 1906 նոյեմբեր ամսուան ընթացքին, Դալաթիոյ մէջ կորսուած է 500 բուպլինոց բաց փոխանակագիր մը, Մէկմէտ էֆ. Միխալլիզատէ ստորագրութեամբ: Այդ փոխանակագիրը գտնողէն կը խնդրուի յանձնել Պ. Կ. Տրքիւֆիի, Օսմ. Կայս. Պանքան: 3—1

Կ. Պոլիս

ԱՇԽԱՐՀԻՒ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Աւասիկ այս գիշերուան ճեռկայացուածները.

Վ.Ա.Ռ.Ի.Ա.Թ.Ի. ԹԱՏՐՈՆ. — Մանօն Լէսքո, օրերա 4 արարուած Բուէյլիի: Շարաթի գիշեր Ռաշել, օրերա 5 արարուած Հալէվիի, մասնակցութեամբ Բարիզի Օրերային Նշանաւոր թէնոր Լէոն Լօքալախի:

ԲԵՐԹԻ ՇԱՆ-Ա.ՆՖԻԹԷԱ.Թ.Ռ. — Լուչիա տի Լամմերմօոր, Տոնիցէդդիի: Բ. Գ. արարուածներուն մէջտեղը թէնոր վէնդուրա պիտի երգէ Ռիիկոլեդոյի նշանաւոր երգը՝ «Լա ստոնա է մոպիլէ»:

ՕՏԱՐՈՒՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա.Ն.Դ.Ի.Ս.Ի.Ն Պ.Ա.Ն.Ք.Ա.Ն

ԼՈՆՏՈՆ, 23 ապրիլ.— Անգլիոյ Պանքային Վարչական Խորհուրդը դրամի սակը հարիւրին չորսուկէսէն չորսի զեղչեց:

Բ.Ա.Ր.Ի.Զ.Ի Ս.Ա.Կ.Ա.Ր.Ա.Ն.Ը

ՌՈՒԲԻՆ.— Հրապարակը բաւական հասատուն է, բայց գործ չկայ: Օսմ. արժեթուղթերու գիները լաւ կը բռնուին: Ամէնէն աւելի գործ կ'ըլլայ ռուսական արժեթուղթերու և Ռիօ Թինթոյի բաժնեթուղթերուն վրայ: Ռուսական արժեթուղթերու գիները բարձր էին փակման պահուն և Ռիօ Թինթոյ 40 ֆր. վրայ գնելով եկաւ 2355, վասն զի պղինձի գինը մէկ ոսկի ալ բարձրանալով եղած է 101.10 անգլիական ոսկի: Անգլիոյ Պանքային դրամի սակը հարիւրին 4½ին 4ի զեղչուելուն կը սպասուէր, որով փոփոխութիւն մը առաջ չբերաւ:

ՊԵՐԼԻՆ.—Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց Նախարար Պառոն տ'Էրլանժալ ապրիլ 29ի երկուշաբթի օր Պերլին կը սպասուի: Կ'ըսուի թէ յետոյ, մայիսի առաջին օրերուն, Հռոմ պիտի երթայ:

ՎԻԵՐՈՆԷ.—Այսօր երկրաշարժի բուռն ցնցում մը զգացուեցաւ Վէրոնէի մէջ, բայց վնասակար հետեւանք մը չունեցաւ:

ՎԻԵՆՆԱ.— Նոյեմ Վիճեր Թակեպլաք Պերլինէն թղթակցութիւն մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ պաշտօնական շրջանակներու մէջ մեծապէս գոհ են Ֆրանսական հաշտարար տրամադրութեանց համար՝ Գերմանիոյ հանդէպ. նաեւ թէ համաձայնութիւն մը կարելի է Մարոքի մասին, որ համաձայնութիւն իրական կրնայ ունենալ և հետեւաբար հարկ չկայ ուրիշ տեղ փնտռել:

ՌՈՒԲԻՆ.— Ռուսիոյ մայր կայսրուհին այսօր ժամանեց: Ժիվիզիի կայարանին մէջ ողջունուեցաւ Բօլ. Ալէքսի ու Նիքոլա մեծ դուքսերուն և Ռուսիոյ դեսպան Պ. Նէլիտովի կողմէ: Նախագահ Պ. Ֆալիէր ժամ 10ին Ռուժէի կայարանը գնաց՝ արտաքին գործոց Նախարար Պ. Բիշոնի հետ: Պ. Պ. Ֆալիէռ ու Բիշոն մասն կայսրուհիին գտնուած վակոնը: Կայսրուհին, որ սև չրջազգեստ հագած էր, չնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Ֆալիէռի՝ Ֆրանսա գտնուած միջոցին իրեն նկատմամբ ցոյց տրուած հոգածութեան համար: Պ. Ֆալիէռ խնդրեց մայր կայսրուհիէն՝ իր յարգանքները մատուցանել Նիքոլա կայսեր ու Զարուհիին, նաև հաստատեց երկու դաշնակից ազգերուն կատարեալ ներդաշնակութիւնը: Տեսակցութիւնը մէկ քառորդ ժամ տեւեց: Ինքա դեղեցիկ ծաղիկներ նուիրուեցան մայր կայսրուհիին: Յետոյ կայսրուհին գտնուած կառախումբը դէպի հիւսիսային գիծը ուղղուեցաւ՝ Բոբինիակ երթալու, ուր կ'ուղեւորի մայր կայսրուհին:

ՊԵՐԼԻՆ.— Դերմանիոյ դաշնակցային Պետութիւններէն չատերը համամիտ են Պերլինի մէջ 1913ին միջազգային ցուցահանդէս մը կազմակերպուելուն:

— Կայսեր երկրորդ որդին՝ Այթել Իշխանը դիպուածով ձիէն ինկաւ և մեսուեցաւ, սակայն վիճակը բոլորովին լաւ է:

ԼՈՆՏՈՆ.— Տէյլի Մէյլ կ'արտատպէ Մարոքի Քոռեսպոնտենցիա լրագրին մէկ յօդուածը թէ քառակողմ դաշնակցութեան (Ֆրանսա, Իտալիա, Անգլիա և Սպանիա) որդիները պիտի ըլլայ չեզոքացնել Միջերկրականը:

ՎԻԵՆՆԱ.— Երրեակ Զինակցութիւնը կազմող Պետութեանց խաղաղութեան զանազան ընկերութիւններ մայիս 5ին գումարուելով խորհրդակցութիւն պիտի կատարեն և պիտի որոշեն Լա Հէյի մէջ իրենց ներկայացուցիչներուն հետեւելիք ընթացքը:

ՊԵՐԼԻՆ.—Դաղթային նախկին վերատեսուչ Պ. Բութքամէր տուգանքի դատապարտուեցաւ և կշտամբուեցաւ:

ՄԱՏՐԻԴ.—Հոս ոչ-պաշտօնապէս կը հերքուին՝ սպանիական եղերքներու ամրութիւնները զօրացնելու ծրագիրներուն և անգլիական դրամով ու գործաւորներով նաւատորմը վերակազմելու վերաբերեալ լուրերը:

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիա, վստահ ըլլալով խաղաղութեան երրորդ Դեսպանատորհուրդի մը գումարման, պիտի չընդդիմանայ Ռուսիոյ առաջարկութեան, որ է յանձնաժողովի մը յղել զէնքնկեցութեան խնդիրը:

ՌՈՒԲԻՆ. — Կ'ըսուի թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը մտադիր է վճռարկ առաջին ներկայացնել Ժուէն աբբային նկատմամբ տրուած վճիռը

"ԼԻՒՔՍ" ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԹՈՒՔՀՈԼՄ.-ՇՈՒԷՏ

ԹԷՈՏՈՐ ՌԷԲԲԷՆ, ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ԿԷԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՂԱԼԱԹԻԱ, ԻՆԱՑԷՔ ԻԱՆ, ԹԻՒ 52

ԼԻՒՔՍԻ ԼՈՅՍԸ

ԱՌԱՋ ԿՈՒԳԱՅ ՊԱՐՉ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱՍՏԻԿ ԱՅՐՈՒՄՈՎ

ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ ԳԻՒՏ, ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՊՍԱԿՈՒԱԾ

ԱՐԴԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԱՄԷՆԷՆ ԶՕՐԱՒՈՐ ՈՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆՆ Է

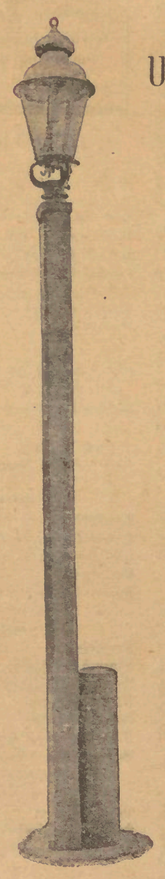

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

Ցարատեւ լոյս, անհոտ և անծուխ, բռնկումի վտանգէն զերծ, հաստատուն չինուածք, շատ պարզ կաղմութիւն, դիւրաւ և ինքնաշարժ կերպով գործածելի, մղումի և կանոնաւորումի պէտք չկայ, ձայն չի հաներ և չոգիացուցիչին մէջ սեղ չունի։

«ԼԻՒՔՍ» լամբարը անհուն յաջողութիւն գտած է իր հանձարեղ չինուածքին շնորհիւ, որ լամբարին անթերի գործածութիւնը կ'ապահովէ։ Կատարեալ գոհացում կուտայ, երկար ատենէ ի վեր փնտռուած հարցի մը լուծումը ընծայելով։ Լիւքս լամբար մը վառելը անդամ մը տեսնելէ և անոր խիստ պարզ գործածութեան ծանօթանալէ յետոյ, մարդ իսկոյն պիտի ըմբռնէ անոր առաւելութիւնները միւս լուսաւորութեանց հետ բաղդատմամբ, ալ եւս չուղելով ուրիշ դրութեամբ լուսաւորութիւն կատարել։

700 մոմի ուժ ունեցող «ԼԻՒՔՍ» լամբար մը ժամը 10 վարայի քարիւղ կը սպառէ և գրեթէ Աուէրի 10 կուուցի տեղ կը լռնէ։

Այսպէս, իր ընծայած մեծ խնայողութեան շնորհիւ, «ԼԻՒՔՍ» լամբարը քիչ ատենի մէջ կը հանէ իր գինը։

Լիւքս լոյսը մասնաւորապէս կը պատշաճի փողոցներու, պարտէզներու, սրճարաններու, դարեջրատանց, օթէյներու, դպրոցներու, տուներու, թատրոններու, գործարաններու, երկաթուղիներու, եւայլն, եւայլն։

"ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (92)

ԹՔԴԼ ՍԱԴԱԲ

ԳԵՂԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻՒ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

ԺԳ.

ՈՍԿԻԻՆ ԽՕԼ, ՏԵՆՉԸ

Միչլի ու Լօրանի համար կարեւորութիւն չունէր կոմսին տառապանքը։ Ինաւ փոյթերնին չէր անոր կրած սոսկալի չարչարանքը։ Իրենց գործած ապերախտութեան վրայ իսկ չէին անդրադառնար։ Դէշ մարդիկ էին, խառնուածքով, բնաւորով, և կատաղի գազանի պէս հաճոյք կը զգային բզքտելէ, լոկ հաճոյքի համար, նոյն իսկ իրենց յաւեցուցմէն յետոյ։ Այդ միջոցին Նաթալի լուռ կը մնար սարսռած, վախնալով որ Թերեւս ինք ալ նոյն վիճակին ենթարկուէր։

Հայր ու աղջիկ գէթ սա առաւելութիւնը ունէին որ անուհետեւ բոլորովին առանձին մնացած, ամէն ազատութիւն պիտի վայելէին։ Ոչ ոք պիտի հսկէր իրենց վրայ։ Բակին վրայ նայող սենեակին մէջ կը բնակէին, ձիերու և շուներու դրացութեանը մէջ... Օրուան շատ մը ժամերուն, մանաւանդ իրիկուան, մարդու երես չէին տեսներ բնաւ։ Եթէ երբեք կոմսը կարենար քալել փոխանակ մեռեալի մը պէս գամուած մնալու իր թիկնաթոռին մէջ, պիտի կրնար ներս մտնել, դուրս ելլել, դղեակէն հեռանալ ու դղեակ վերադառնալ, առանց մէկուն ուշադրութիւնը դրաւելու։ Իր շուները միայն — որոնք այնքան լաւ յարձակում կը գործէին դայլերու և կինոներու վրայ— պիտի ճանչնային զինքը, զուարթ կաղկանձիւններ արձակելով։

Բայց անդամալոյծը չպիտի կրնար օգտուիլ այդ անկախութենէն։

Մինթէ պիտի կրնար օգտուիլ օրին մէկը։ Պիտի՞ դար օր մը երբ կոմսը յարութիւն պիտի առնէր իր դագաղէն, նոր կեանք ստանալու համար։

Տոքթ. Ֆոնթրնայլ չէր կրցած որոշ կարծիք մը յայտնել հիւանդի մասին, որ գիտէր թէ դիպուածէն կախում ունէր իր կեանքը։

Թէեւ խեղճ երեւոյթ մը ունէր իրենց յատկացուած յարկաբաժինը, սակայն Ռոզ-Լիզոն կը ջանար գեղեցկացնել զայն։ Գիտէր թէ հայրը օրքան կը սիրէր ծաղիկները, ուստի ամէն օր ծաղիկ կը նուիրէր հօրը, ձմեռը Ռուաեսմոնթի ընդարձակ ջերմանոցներէն քաղելով, գարնան ու ամրան՝ պարտէզներէն ու դաշտերէն։

Եւ ահա օրին մէկը, պարտիզպանը Ռոզ-Լիզոնի արգիլեց ջերմանոց մտնել։

Նոր մը բերուած էր նախկին պարտիզպանին տեղ, որ ամբողջ քառասուն տարի պաշտօնավարած էր դղեակին մէջ, չրջակայքը գեղեցկացնելով ու բարեզարդելով։

—Աղջիկս, պարոնին հրամանն այդպէս է։ Բան մը չեմ կրնար ընել։ Անոր դիմեցէք...

Անօգուտ պիտի ըլլար Լօրանի դիմում ընել այդ մասին։ Ռոզ նոյն իսկ չփորձեց այդ բանը։ Գարունը եկած էր։ Ամառն ալ ընդհուպ պիտի գար։ Մաղիկները անպակաս պիտի ըլլային այնուհետեւ։ Թերեւս հիւանդը չպիտի նչմարէր թէ աղուոր երանգներ կը պակէին՝ իր աչքերը թոմբելու համար... Բայց կոմսին նայուածքը, յամառօրէն սեւեռած ծաղկանոթներու վրայ, Լիզոնի հասկցուց թէ այդ մոռացման պատճառը կ'ուզէր հասկնալ։

Ռոզ-Լիզոն յայտնեց ճշմարտութիւնը։ Երկար հառաչ մը թռաւ հիւանդին կուրծքէն։

Նոյն իսկ ծաղիկներէ կը զրկէին խեղճ մարդը...

Բայց կոմսը նչմարեց որ Ռոզի աչքերը արցունքով լեցուած էին։ Այն ատեն, մխիթարելու համար իր աղջիկը, ժպտուն և քաղցր արտայայտութիւն մը տուաւ իր աչքերուն, ուզելով հասկցնել թէ մեծ կարեւորութիւն չէր ընծայեր այդ բաներուն։

Թերեւս նոյն պահուն կոմսը կը յիշէր Սիպուլոյի սա մարգարէական խօսքերը, զորս իր երեսն ի վեր պօռացած էր։

«... Արգելափակ ըլլալու արժանի էք դուք, քանի որ ձեր ինչքը տուած էք այնպիսի մարդոց որոնք չեն սիրեր ձեզ... ճանճի մը չափ կարեւորութիւն չեն ընծայեր և սա մտածումով միայն տոգորուած են. ձեր ինչքը յափշտակել ձեռքերնուդ...»

Եւ ո՛վ գիտէ, Թերեւս հիւանդը կը խորհէր նաև Սիպուլոյի ըրած սրտաճմլիկ պատմութեան վրայ։ Մնաց որ, կոմսը անձամբ կը ճանչնար այդ պատմութեան հերոսը՝ հայր Լամնէ, որ իր ամբողջ ինչքը նուիրած էր երկու դաւակներուն, մինչ այս վերջինները երեսի վրայ ձգած էին իրենց հայրը։ Այսպէս՝ խեղճ մարդը անօթութենէ մեռած էր ձիւնին մէջ, ոչ չատ հեռու Ռուաեսմոնթէ, բլրակի զոհիպափին վրայ, Պուա-Թուլլի կոչուած վայրին մէջ։

Ցետոյ, Սիպուլօ մեկնած էր, գոչելով.

«Զիւնէն զգուշացէք... Զիւնը վտանգաւոր է ծերուկներուն։»

Սիպուլօ գուշակ մըն էր մինթէ։

Հակառակ իր կամքին, կոմսին նայուածքը սրտաճմլիկ տխրութեամբ մը համակուեցաւ։

Լիզոն աչխուժով մօտեցաւ կոմսին։

Թեւերուն մէջ առաւ հայրը, կուրծքին վրայ սեղմեց ու սրտին մօտ պահեց զանի, կարծես պաշտպանել ուզելով վտանգներու դէմ։

Ռոզ փութաց ըսել.

—Կը փափագի՞ք որ ուարտեմ ձկնորսի տղոց պատմութիւնը։ Հակառակ ամէն խոչընդոտներու և աղէտներու, պէտք է յուսահատիլ։ Ինչպէս հին աւանդավեպերու, նոյնպէս իրական կեանքի մէջ բարիները կը վարձատրուին և չարերը կը պատժուին...

—Այո՛։

Ռոզ զարմանքով դիտեց որ կոմսը առանց ճիգի և չատ որոշ կերպով արտասանած էր այդ բառը, առաջին անգամ ըլլալով։

—Նորէն ըսէք այդ բառը։

—Այո՛, այո՛, այո՛...

—Օ՜հ, Աստուած իմ, հայրս պիտի կրնայ բուժուիլ մինթէ, մրմնջեց դեռատի աղջիկը։

Ռոզ շարունակեց պատմութիւնը.

«Սակայն իր եղբայրները տեսնելով որ սրուակներուն մէջ գտնուած հեղուկը կ'եռար, ուզեցին հասկնալ թէ ի՞նչ եղած էր իրենց անդրանիկ եղբայրը։ Երկրորդ եղբայրը ճամբայ ելաւ։ Բաղաք հասնելուն՝ աղնուականին դղեակին քովէն անցաւ։ Այդ միջոցին աղնուականին աղջիկը դրան մէջ կեցած, ամուսնոյն վերադարձին կը սպասէր։ Մանկամարդ կինը կարծեց թէ իր ամուսինն էր ան, որովհետեւ երեք եղբայրները չատ կը նմանէին իրարու, և տեսնողը անպատճառ կը խաբուէր։ «Ա՜հ, վերջապէս եկաք, ամուսինս, չատ սպասցուցիք զիս, գոչեց կինը։ — Ներեցէք, հրաման մը տուած էի, բայց չգործադրելուն համար, ստիպուեցայ անձամբ գործադրել, պատասխանեց մարդը։» Սեղան նստան. յետոյ մանկամարդ կինը երիտասարդին հետ իր սենեակը գնաց։ Այս վերջինը, եղբօրը պէս, պատուհանէն տեսաւ բոցերու մէջ մնացած չէնք մը։ «Ի՞նչ է այդ չէնքը, հարցուց.—Բայց, ամուսինս, անգամ մը հարցուցիք.— Չեմ յիշեր այլևս»։ Աղնուականին կինը տուաւ հարկ եղած բացատրութիւնը։ Երիտասարդը իր ձին նստաւ ու չան հետ մեկնեցաւ։ Մարգագետինը հասնելուն պէտ՝ պառաւ պարիկի մը հանդիպեցաւ, որ հարցուց անոր. «Բարեկամս, կ'ուզէ՞ք ձիէն վար իջնել՝ խոտի սա խուրձը կռնակս բեռցնելու համար»։ Երիտասարդը վար իջաւ, բայց ինքը, ձին ու չունը խոտի խուրձի փոխուեցան։

(Շարունակելի)

Աւարտաւոր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ